

Univerzita Karlova

Přírodovědecká fakulta

Studijní program: Geografie se zaměřením na vzdělávání

Jakub Sekan

Politické a společenské postavení albánské menšiny v rámci Černé Hory

The Political and Social Status of the Albanian Minority in Montenegro

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Vít Volný

Praha 2025

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu. Při zpracování práce jsem využil nástroje umělé inteligence, výhradně však k vyhledání odborných zdrojů. Umělá inteligence nebyla využita na tvorbu analýz či psaní obsahu práce.

V Praze, dne 30. 4. 2025

Jakub Sekan

Poděkování

Na prvním místě bych chtěl poděkovat vedoucímu práce panu RNDr. Vítovi Volnému za vedení této bakalářské práce a za jeho cenné a odborné rady. Dále bych chtěl za odborné rady při konzultacích poděkovat také panu RNDr. Liboru Jelenovi, Ph.D. Také děkuji své rodině a blízkým přátelům za jejich podporu při studiu. Poděkovat bych chtěl také všem respondentům za možnost uskutečnění rozhovorů a jejich poznatky. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat kolegům Davidu Hartovi a Maxmiliánu Tůmovi za jejich asistenci a podporu při terénním výzkumu.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zaměřuje na albánskou menšinu v Černé Hoře, a to zejména v oblasti jejich politické participace, sociálního postavení a historického vývoje. Práce zkoumá i regionální rozdíly mezi třemi hlavními oblastmi, kde se albánská menšina koncentruje. Důraz je kladen na období po roce 2006, kdy Černá Hora získala nezávislost, a na následnou politickou participaci albánských politických stran v černohorské politice. V teoretické části se práce opírá o témata související obecně s menšinami, jako jsou jejich práva, začlenění do společnosti a jejich charakteristiky. Výzkumná část práce je založena primárně na terénním výzkumu, který proběhl v Černé Hoře a během něhož byly uskutečněny několik polostrukturovaných rozhovorů, a pozorování. Tyto poznatky jsou doplněny o analýzu statistických dat týkajících se primárně volebních výsledků.

Klíčová slova

Černá Hora, Albánci, národnostní menšiny, politická participace, parlamentní volby, Ulcinj, Tuzi, Gusinje, Balkán

Abstract

This bachelor thesis focuses on the Albanian minority in Montenegro, particularly in terms of their political participation, social status, and historical development. The thesis also examines regional differences among the three main areas where the Albanian minority is concentrated. Special emphasis is placed on the period after 2006, when Montenegro gained independence, and on the subsequent political participation of Albanian political parties in Montenegrin politics. The theoretical part of the thesis is based on general minority-related topics, such as their rights, integration into society, and their characteristics. The research part of the thesis is primarily based on fieldwork conducted in Montenegro, during which several semi-structured interviews and observations were carried out. These findings are complemented by an analysis of statistical data, primarily related to election results.

Keywords

Montenegro, Albanians, national minorities, political participation, parliamentary elections, Ulcinj, Tuzi, Gusinje, Balkans

Obsah

Úvod	9
1 Základní informace o albánské menšině v Černé Hoře	11
1.1 Historický kontext albánské menšiny v Černé Hoře.....	12
1.2 Politika albánské menšiny v Černé Hoře	16
1.3 Teoretická východiska k národnostním menšinám	18
2 Metodika	21
3 Srovnání opštin Ulcinj, Tuzi a Gusinje	25
4 Analýza albánských politických stran v parlamentních volbách v samostatné Černé Hoře	28
4.1 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2006	28
4.2 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2009	32
4.3 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2012	36
4.4 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2016	40
4.5 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2020	44
4.6 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2023	48
4.7 Shrnutí zastoupení albánských stran v parlamentních volbách	52
5 Politická situace albánské menšiny zjištěná z rozhovorů	54
6 Diskuze.....	58
Závěr.....	60
Seznam literatury.....	62
Seznam zdrojů.....	63
Přílohy.....	66

Seznam příloh

Příloha 1 – Ukázka Rozhovoru 1	66
Příloha 2 – Obrázek 1	77
Příloha 3 – Obrázek 2	78
Příloha 4 – Obrázek 3	79
Příloha 5 – Obrázek 4	80
Příloha 6 – Obrázek 5	81

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Respondenti k rozhovorům.....	23
Tabulka 2 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2006 ve vybraných opštinách.....	31
Tabulka 3 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2009 ve vybraných opštinách.....	35
Tabulka 4 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2012 ve vybraných opštinách.....	39
Tabulka 5 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2016 ve vybraných opštinách.....	43
Tabulka 6 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2020 ve vybraných opštinách.....	47
Tabulka 7 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2023 ve vybraných opštinách.....	51

Seznam grafů

Graf 1 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2006 ve vybraných opštinách	30
Graf 2 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2009 ve vybraných opštinách	34
Graf 3 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2012 ve vybraných opštinách	38
Graf 4 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2016 ve vybraných opštinách	42
Graf 5 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2020 ve vybraných opštinách	46
Graf 6 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2023 ve vybraných opštinách	50
Graf 7 – Celkové zisky albánských politických stran v jednotlivých parlamentních volbách v samostatné Černé Hoře	53

Seznam použitých zkratk

AA	Albánská alternativa
AKP	Albánská koalice „Perspektiva“
AL	Albánský list
ARSH	Mládežnická aliance Albánců
ASH	Albánská aliance
DPS	Demokratická socialistická strana
ECG	Evropská Černá Hora

EU	Evropská Unie
FORCA	Nová demokratická síla
FSH	Albánské fórum
KHSHMNQ	Albánská koalice s Jedním cílem
KSH	Albánská koalice
KSHJ	Albánská koalice – Jednotně
LDMZ	Demokratický svaz Albánců v Černé Hoře
LDSH	Demokratická aliance Albánců
LSH	Albánský list
NATO	Organizace Severoatlantické smlouvy
PD	Demokratická strana
PPD	Strana demokratické prosperity
SFRJ	Socialistická federativní republika Jugoslávie
SHV	Rozhodní Albánci
SKCG	Černohorský svaz komunistů
UDSH	Demokratická unie Albánců
UNSH	Albánská národní unie
URA	Sjednocená reformační akce
ZJ	FORCA – Za jednotu

Úvod

Národnostní menšiny hrají významnou roli v utváření politického, společenského, i kulturního prostředí mnoha států. V zemích jihovýchodní Evropy, kde se kvůli historickým souvislostem formovalo složité etnické a náboženské prostředí, mají národnostní menšiny často výrazný vliv na chod společnosti a na stabilitu celého státu (Tejchman a kol. 1998). Černá Hora patří mezi tyto případy. Tato země je nejen multinárodnostní, ale zároveň i politicky specifická díky své historii a procesu transformace po rozpadu Jugoslávie. Druhou nejpočetnější národnostní menšinou jsou zde Albánci, jejichž postavení ve společnosti a politická reprezentace jsou do jisté míry specifické (Šístek 2017). „21. května 2006 jsme před sebou měli velké rozhodnutí, hodně Albánců ze zahraničí přijelo volit, protože viděli naději na lepší budoucnost.“ To uvedl jeden z respondentů při konaném rozhovoru. Zda se stala naděje realitou, pomůže odhalit tato bakalářská práce.

Cílem této práce je analyzovat politické zastoupení a společenské postavení albánské menšiny v Černé Hoře se zaměřením na jejich identitu, participaci v politickém prostředí a historický vývoj. Součástí práce je také komparace tří největších albánskojazyčných regionů v Černé Hoře. V práci je zhodnocen vývoj zastoupení albánských stran v černohorském parlamentu a ve vládě, a to od roku 2006, tedy roku, kdy Černá Hora získala svou nezávislost, do současnosti.

Hlavní výzkumné otázky v této práci byly dvě, a to:

- 1) Jak se mezi sebou liší tři největší albánskojazyčné regiony v Černé Hoře, a to konkrétně opštiny Ulcinj, Tuzi a Gusinje?
- 2) Jak se v průběhu let vyvíjelo zastoupení albánských politických stran v černohorském parlamentu a vládě?

Pro zodpovězení těchto otázek byl zvolen kvalitativní výzkumný přístup, který je v práci zastoupen terénním šetřením, které zahrnovalo polostrukturované rozhovory s akademickými pracovníky, pracovníky neziskové organizace zabývající se sociopolitickými otázkami a albánskými studenty v Černé Hoře. Dále bylo provedeno pozorování ve vybraných městech Černé Hory. Kvantitativní výzkum je v práci zastoupen analýzou statistických dat z výsledků voleb a sčítání lidu.

V teoretické části jsou v jednotlivých podkapitolách představeny základní informace, historický kontext a politická situace albánské menšiny, a zároveň jsou zde

i uvedena teoretická východiska k národnostním menšinám. Kapitola Metodika popisuje použité metody při tvorbě této práce, jimiž jsou hlavně polostrukturované rozhovory, pozorování a analýza statistických dat. Hlavní části práce jsou tři. První z nich je Srovnání opštin Ulcinj, Tuzi a Gusinje, což jsou tři největší albánskojazyčné regiony v Černé Hoře. Zde jsou zachyceny hlavní společné znaky, ale také rozdíly těchto regionů, a to i s poznatky získanými z rozhovorů. Další částí je Analýza albánských politických stran v parlamentních volbách v samostatné Černé Hoře, kde jsou v jednotlivých podkapitolách rozebrány konkrétní parlamentní volby s důrazem na albánské politické strany. V těchto podkapitolách jsou nejvíce analyzována statistická data a k popisu byly použity i mediální články. Poslední součást hlavní části tvoří Politická situace albánské menšiny zjištěná z rozhovorů, kde jsou reflektovány poznatky respondentů z rozhovorů. Následuje Diskuze, kde jsou diskutovány výsledky výzkumu s odbornou literaturou a také limity práce.

1 Základní informace o albánské menšině v Černé Hoře

Dle sčítání lidu v roce 2023 žije v Černé Hoře přibližně 623 tisíc obyvatel, přičemž zde žije necelých 31 tisíc Albánců, kteří tak tvoří skoro 5 % populace Černé Hory. Počet Albánců se snižuje od roku 1991, kdy Albánci tvořili 6,57 % černoohorské populace (Dymarski 2018), a jejich počet přesahoval 40 tisíc. Nejvíce se albánská menšina koncentruje v jižní a jihovýchodní části Černé Hory. Albánci tvoří většinovou populaci ve dvou opštinách (okresech), a to v Ulcinju, kde tvoří přes 73 % populace, a v Tuzi, kde jejich podíl tvoří přes 62 % obyvatelstva. Dalšími významnými opštinami jsou pro Albánce Gusinje, kde je jejich podíl přes 34 %, Plav s podílem přes 9 %, a Rožaje, kde albánská menšina tvoří přes 5 % místní populace. V opštině Bar Albánci tvoří sice jen něco přes 4 % populace, ale žije jich zde přes 1900, což fakticky znamená, že v této opštině je třetí nejpočetnější albánská menšina v Černé Hoře. Podobná situace platí i pro Podgoricu, kde Albánci tvoří přibližně pouze procento populace, ovšem žije jich zde nad 1700. Co se týče náboženství, asi tři čtvrtiny příslušníků albánské menšiny v Černé Hoře vyznává islám, přibližně jedna čtvrtina vyznává římskokatolické křesťanství. Velká část Albánců římskokatolického vyznání žije v opštině Tuzi, která je tímto specifická (Monstat 2023).

Základní vzdělání v albánštině je v Černé Hoře dostupné převážně jen v opštinách, kde Albánci tvoří značnou část populace (Šístek 2017). Existují školy, které poskytují výuku pouze v albánském jazyce, ale v některých oblastech jsou i školy, které jsou takzvaně dvojjazyčné, což znamená, že nabízí výuku jak v albánštině, tak v černoohorštině (Kosovo Online 2023, JU OŠ “MARŠAL TITO“ - TITO 2025, Opština Ulcinj 2025, Školska Statistika 2025). Středoškolské vzdělání je v Černé Hoře v albánském jazyce taktéž dostupné v opštinách se značnou albánskou populací. Většina těchto škol je takzvaného smíšeného typu, což znamená, že zde k dispozici jsou jak odborné programy, tak gymnázium (Opština Ulcinj 2025, Školska Statistika 2025). Dle Dymarského (2018) je ale celkově výuka v albánštině nedostatečná a napomáhá v procesu ztráty albánské identity.

Jedním z problémů, se kterými se albánská menšina v Černé Hoře potýká, je špatná dostupnost vysokoškolského vzdělání v albánském jazyce (Dymarski 2018). Výuka v albánštině na vysokých školách v Černé Hoře totiž až na jeden program dostupná není. Jedná se o bakalářský studijní program pro přípravu učitelů albánského jazyka (Teacher Training in Albanian Language), který by měl mít zhruba 80 % výuky v albánštině a 20 % v černoohorštině. Tento studijní program je vyučován na Filozofické fakultě (Faculty of Philosophy) Univerzity v Černé

Hoře (University of Montenegro) v Nikšići, který se v rámci Černé Hory pro albánské studenty nachází relativně daleko, a i proto byl tento krok albánskou komunitou bojkotován (Dymarski 2018). Většině albánských studentů proto nezbyvá než studovat v černohorštině, nebo odjet studovat do ciziny, a to nejčastěji do Albánie a Kosova.

Albánština je v Černé Hoře označena jako oficiální jazyk, který je používán v oblastech, kde je zastoupen významný počet albánského obyvatelstva. Zároveň má albánština status druhého úředního jazyka v okresech Ulcinj, Plav, Tuzi a Gusinje, a také v části barského okresu v oblasti u Skadarského jezera. Albánština je v těchto oblastech používána ve školství, na úřadech, v názvech ulic a jiných veřejných nápisech (Šístek 2017). Při sčítání lidu v roce 2023 určilo albánštinu jako svůj mateřský jazyk necelých 33 tisíc obyvatel, ovšem když měli označit jazyk, kterým mluví nejčastěji, tak albánštinu uvedlo pouze necelých 28 tisíc obyvatel (Monstat 2023). To odpovídá tomu, že někteří Albánci komunikují primárně v černohorštině, a to například z pracovních nebo studijních důvodů.

Ekonomická situace albánské menšiny je složitá. Ve státním sektoru k roku 2014 zaujímal asi 2,5 % pracovních pozic, což není mnoho. Někteří Albánci si také stěžují na takzvanou „nucenou asimilaci“, kdy musí získat černohorské občanství, aby byli přijati do práce (Tomovic 2015). Na druhou stranu Zejnullahi (2015, s. 277) píše: *„V albánských oblastech je vyvinutý letní turismus na pobřeží Ulcinju a zimní turismus na nádherných sjezdovkách blízko Rožaje, které by se s vhodnými investicemi staly atraktivním místem pro zahraniční turisty, kteří praktikují lyžování.“* Je tedy vidět, že oblasti s výskytem Albánců mají vysoký potenciál k tomu stát se nejen významnými centry turismu v Černé Hoře, ale v celé oblasti Západního Balkánu, což by samozřejmě zlepšilo ekonomickou situaci jak albánských oblastí, tak samotných Albánců.

1.1 Historický kontext albánské menšiny v Černé Hoře

Oblasti v Černé Hoře, které jsou dnes převážně či částečně obydleny albánským obyvatelstvem, prošly během různých dob různým historickým vývojem a byly mnohdy součástí i jiných státních útvarů nežli zbytek Černé Hory. Důležitá je v tomto ohledu hlavně oblast Malesie, což je oblast rozprostírající se od dnešní Podgorice až po pohoří Prokletije na obou stranách dnešní černohorsko-albánské hranice (Šístek 2017). Tato oblast je jádrem dnešní albánské menšiny v Černé Hoře a zároveň má mnohdy společnou historii jako severní část dnešní Albánie.

Nejstaršími známými obyvateli dnešní Černé Hory, oblasti severní Albánie a jiných blízkých území, byli Ilyrové, přičemž na jihu dnešní Černé Hory žily převážně jejich kmeny Labeatů a Dokleatů. Jižní oblasti dnešní Černé Hory patřily k jádru tehdejšího království. Ilyrové se ve druhém století před naším letopočtem dostali pod nadvládu Římské říše (Albanian Studies 2014). Pod nadvládou Říma došlo k takzvané romanizaci ilyrského obyvatelstva, která se projevovala hlavně na pobřeží Jaderského moře. Například Ulcinj byl přestavěn dle římských urbanistických zásad. Při rozdělení Římské říše na východní a západní se provincie Prevalis, která zahrnovala jih dnešní Černé Hory a část dnešní severní Albánie, stala součástí Východořímské neboli Byzantské říše (Šístek 2017).

Přibližně v době od 7. století začaly do jihovýchodní Evropy pronikat slovanské kmeny, které se zde začaly trvale usazovat. František Šístek (2007, s. 11) napsal: „*Pro tuto zemi, ležící zhruba mezi Bokou Kotorskou na severu, ústím řeky Bojany na jihu a rozvodím mezi úmořímí Jadranu a Černého moře ve vnitrozemí, se ustálil název Duklja.*“ Duklje vládlo v průběhu let několik různých dynastií panovníků, a také patřila pod různé územní celky. Za vlády dynastie Nemajnićů ve 12. až 14. století označení Duklja téměř zaniklo, a místo něj se této oblasti začalo přezdívat Zeta. Důležité bylo v tomto období také šíření pravoslavné víry, jelikož do té doby na tomto území převládalo křesťanství (Fine 1994). V podstatě až do poloviny 15. století probíhaly o území kolem města Skadaru konflikty mezi Osmanskou říší, rodem Balšićů a Benátskou republikou. Benátčané nakonec ovládli prakticky celé pobřeží a jeho rozvinutá města, a v roce 1499 Osmané dobyli vnitrozemskou Zetu, která se následně stala součástí Osmanské říše, konkrétně Skadarského sandžaku, což byla správní jednotka Osmanské říše (Šístek 2007).

Dle Šístka (2017) se přibližně ve 14. a 15. století v hornatých krajích jižně od řeky Neretvy zhruba po severní část dnešní Albánie začaly formovat kmeny ve zdejších horských a hůře přístupných oblastech, a to hlavně díky specifické kombinaci přírodních, hospodářských, sociálních a politických okolností. Právě na jihu této oblasti se setkáváme s kmeny, ve kterých převládala albánština a katolické vyznání. V oblasti Malesie můžeme najít kmeny Hoti, Kuči, Grude, Kastrati, Kelmendi (Klimenti) a Thethi, které jsou předky velké části dnešních Albánců žijících na pohraničí Černé Hory a Albánie (Šístek 2017).

S nadvládou Osmanské říše je bezesporu spojen proces islamizace. Změna vyznání však nebyla prosazována násilnou cestou, jak by se mohlo zdát, protože Osmanská říše neměla zájem na plošné islamizaci balkánského obyvatelstva, a to hlavně z toho důvodu, že muslimové platili menší daně než křesťané, takže by to nebylo dobré pro státní kasu. V prvních pár desetiletích

nadvlády Osmanské říše k islámu konvertovalo jen něco málo přes 4 % obyvatel skadarského sandžaku (Šístek 2017). Mezi prvními, kteří konvertovali k islámu, byli hlavně příslušníci vyšších funkcí ve státě, protože si chtěli zachovat své mocenské a hospodářské výhody. V 16. a 17. století došlo postupně k několika vlnám islamizace, spojených hlavně s vojenskými konflikty a následnou migrací obyvatelstva. Například z Ulcinju a Baru byli po roce 1571 vyhnáni téměř všichni křesťané a města padla pod osmanskou nadvládu. Ke konci 17. století Osmané následně přesídlili část kmenu Klimentů a Kučů do oblasti dnešního Plavu, Gusinje a Rožaje, kteří zde postupně konvertovali k islámu. V 17. a 18. století moc Osmanské říše slábla, čehož Černohorci využívali a Osmanům odmítali platit daně. Osmané se pokoušeli vojensky zasáhnout, ale marně. Na konci 18. století se Černá Hora defacto stala nezávislým státem, ovšem chybělo jí uznání od velmocí. V polovině 19. století se Černá Hora díky Ruské podpoře stala knížectvím (Šístek 2007).

Po sérii povstání a konfliktů v 70. letech 19. století, označovaných také jako Velká východní krize, bylo o uspořádání na Balkáně rozhodnuto na Berlínském kongresu, který skončil 13. července 1878. Černé Hoře se dostalo mezinárodního uznání i od států, které ji doposud neuznávaly, a také značných územních zisků, kdy tato země v podstatě zdvojnásobila svou rozlohu, mimo jiné i o přístavy Bar a Ulcinj (Šístek 2007). Původně měla Černá Hora dostat oblast Plavu a Gusinje, což se ale setkalo s odporem místních Albánců, kteří byli součástí takzvané Prizrenské ligy. Prizrenská liga bojovala proti připojení této oblasti k Černé Hoře a zvládla odrazit několik černohorských útoků, včetně bitvy u Novšiće v prosinci 1879. Tím v podstatě přinutili velmoci oficiálně vrátit oblast Plavu a Gusinje pod nadvládu Osmanské říše. Místo toho byla Černé Hoře přidělena právě oblast Ulcinju, kde se Albánci nejprve také nechtěli poddat, ale následně byli připojeni k Černé Hoře (Gawrych 2006). V Malisorské oblasti však v průběhu let osmanské úřady zavíraly albánské školy, zakazovali tiskoviny v albánštině, a také chtěli plošně odzbrojit albánské obyvatelstvo. Vůdci Malisorů se obrátili o pomoc k Černé Hoře, která jim vyhověla a Malisoři zde získali bezpečné zázemí. Situace vyeskalovala během roku 1910 až k povstání (Šístek 2017). Do poloviny roku 1911 se Malisoři zmocnili celé oblasti Malesie. Klíčová byla pro Albánce bitva u Dečiće, kde byla po vítězství povstalců po 432 letech vztyčena albánská vlajka (Albanian Studies 2014). V srpnu 1911 byla mezi Osmany a Malisory podepsána mírová dohoda. Toto povstání bylo dle Šístka (2017) predehrou následných Balkánských válek. Po Balkánských válkách vznikla samostatná Albánie, a Černá Hora opět zvětšila své území, a to hlavně o části novopazarského sandžaku a Metohije, jejichž součástí byla i oblast kolem Plavu se značným podílem albánské populace (Šístek 2007).

Po první světové válce byla Černá Hora kontroverzně připojena k Srbsku, čímž se stala součástí Království Jugoslávie. Existovala dále jako samostatná správní jednotka, ale nebyla nezávislá. Do druhé světové války byly práva menšin regulovány hlavně mezinárodními smlouvami, vnitřní zákony se právy menšin nezabývaly. Ovšem tyto smlouvy se nevztahovaly na oblasti s výskytem Albánců, a tak Albánci neměli právo na užívání albánštiny na úřadech, albánskojazyčné školy, ani dvojjazyčné nápisy. Jejich identita byla udržována v lokálních komunitách. I přesto nedocházelo během meziválečného období k výraznějšímu napětí mezi nimi a Černohorci (Šístek 2017). Během druhé světové války, v roce 1941, však Černou Horu obsadila Itálie, a oblasti osídlené Albánci byly připojeny k, taktéž Italy kontrolované, Velké Albánii. Po kapitulaci Itálie začali Černou Horu okupovat Němci. Černá Hora byla do konce roku 1944 díky partyzánům v čele v Josipem Brozem Titem osvobozena. Po válce se Černá Hora stala součástí Socialistické federativní republiky Jugoslávie (SFRJ), a byla její nejmenší republikou (Šístek 2007). Šístek (2017, s. 425) tvrdí: „*Vývoj národnostní politiky černohorských komunistů vůči albánské menšině nebyl dosud podrobněji prozkoumán. Celkově ale po druhé světové válce došlo v řadě oblastí k výraznému zlepšení jejich kolektivních práv.*“ Například byly v albánských oblastech založeny školy s výukou v albánštině, a to jak základní, tak střední. Albánština byla ustanovena jako druhý úřední jazyk v oblastech s albánskou většinou, zároveň se začaly používat dvojjazyčné nápisy. Kulturní spolky, periodika, rozhlasové i televizní vysílání v albánštině, to vše bylo pro Albánce dostupné (Šístek 2017). Jiné zdroje však tvrdí, že Albánci měli v SFRJ relativně omezený přístup k politickým funkcím a jejich účast na rozhodovacích procesech byla minimální. I když formálně měli občanská práva, v praxi čelili diskriminaci a jejich politická reprezentace byla nedostatečná. Zároveň často čelili překážkám při zachování své kulturní identity (Džankić 2012).

V roce 1990 se rozpadla komunistická strana a v jednotlivých republikách byly vyhlášeny první nezávislé volby. Albánskou a muslimskou menšinu reprezentovala Demokratická koalice, která v těchto volbách získala něco málo přes 10 % hlasů (Bieber 2003). Během války v Kosovu uprchly do Černé Hory desetitisíce Albánců, kteří našli úkryt hlavně v oblasti Plavu, Rožaje a Ulcinju. Albánská komunita se o ně velmi štědře postarala, ovšem žádná z Kosovských institucí ani nevyjádřila vděk černohorským Albáncům (Zejnnullahi 2015). V roce 2006 proběhlo referendum o nezávislosti Černé Hory pod dohledem Evropské Unie (EU). EU se snažila ztížit vznik dalšího potencionálního členského státu, a tak k získání samostatnosti bylo potřeba nejméně 55 % hlasů (Šístek 2007). Všechny menšiny, nejen Albánci, hlasovaly

převážně pro vznik samostatného černo-horského státu, jelikož se chtěly vymanit ze společného státu se Srbskem. A výsledek byl těsný. Pro nezávislost hlasovalo 55,5 % občanů, čímž se Černá Hora stala opět nezávislou. Pro samostatnost hlasovalo v Ulcinju 88,5 %, v Plavu 78,92 % a v Rožaje 91,33 % občanů. Je zároveň zajímavé, že v této otázce se dokázali Albánci spojit a hlasovat společně, což bylo doposud v parlamentních volbách nevídané (Zejnnullahi 2015).

1.2 Politika albánské menšiny v Černé Hoře

Černá Hora byla dlouhých skoro 30 let pod nadvládou jedné politické strany, a to Demokratické socialistické strany (Demokratska partija socijalista, anglicky Democratic Party of Socialists, zkratka DPS). Tato politická strana byla založena v roce 1991 jakožto přímý nástupce Černo-horského svazu komunistů (Savez komunista Crne Gore, anglicky League of Communists of Montenegro, zkratka SKCG). DPS v 90. letech prosazovala setrvání Černé Hory v unii se Srbskem. Po změnách ve straně ke konci 90. let se DPS od začátku nového tisíciletí jevila jakožto podporující nezávislost Černé Hory, a později se stala klíčovým aktérem a hlavní hnací silou bojující za její nezávislost (Vuković 2015). Právě v tomto období začala DPS hodně spolupracovat s Albánci, a celkově menšinami v Černé Hoře, jelikož měli společný cíl, respektive spíše společnou hrozbu, kterou bylo Srbsko. Hodně Albánců v různých parlamentních volbách nevolilo albánské strany, ale právě DPS, jelikož se zrovna například jednalo o důležité otázky, co se týče dalšího politického směřování Černé Hory (například vstup do Organizace Severoatlantické smlouvy (zkratka NATO)). I proto byly menšiny, a to hlavně Bosňáci a Albánci, pro DPS velice důležité. To potvrzuje i fakt, že bez těchto dvou menšin by Černá Hora nezískala svou nezávislost při referendu v roce 2006, jelikož hranice pro nezávislost činila 55 %, a nakonec bylo dosaženo výsledku 55,5 %, tudíž podpora menšin byla v tomto ohledu klíčová. Dvě obce, Rožaje a Ulcinj, patřící mezi centra Bosňáků a Albánců, měla nejvyšší podíl hlasů pro samostatnost, a to 91,3 % v případě Rožaje, a 88,5 % v Ulcinju. Cetinje, které bylo dříve hlavním městem Černé Hory mělo podíl “pouze“ 86,4 % (Lika 2024).

Černá Hora má jeden celostátní parlament, který má 81 křesel. Poslanci jsou voleni na 4 roky a křesla jsou přidělena na základě D'Hondtovy metody (Election Guide 2024). Mezi lety 1998 a 2011 platil v Černé Hoře speciální volební zákon, který pozitivně zvýhodňoval Albánce. Ti měli pro sebe vyhrazen zvláštní volební okruh, ve kterém se volilo do pěti vyhrazených míst v parlamentu (Šístek 2017, Lika 2024). Dalo by se předpokládat, že zde Albánci získají pět křesel pro své politiky, ale jak bylo zmíněno výše, Albánci často volili i nealbánské strany, a několikrát se stalo, že v tomto zvláštním volebním okruhu albánské strany ani

nezískali většinu mandátů (Lika 2024). Hranice pro vstup do parlamentu byla stanovena na 3 %, a to pro všechny politické strany, ať už se jednalo o strany zastupující menšiny, či nikoliv (Šístek 2017). V roce 2011 došlo, na základě doporučení EU, ke změně volebního zákona týkajícího se menšin. Nově byla pro všechny menšiny, nejen pro Albánce, pro vstup do parlamentu stanovena hranice 0,7 %, místo původních 3 % (výjimkou v tomto ohledu je chorvatská menšina, pro kterou platí hranice 0,35 %) (Šístek 2017). Do roku 2006 existovaly v Černé Hoře pouze dvě hlavní albánské strany, ovšem po získání nezávislosti v roce 2006 vzniklo dalších 5 nových albánských stran nebo koalic, které se někdy dostaly do parlamentu. K tomu mohla přispět právě také změna volebního zákona, jelikož hranice 0,7 % je “dostupnější” i pro nové, menší politické strany (Lika 2024).

První založenou albánskou politickou stranou v Černé Hoře byl v září 1990 Demokratický svaz Albánců v Černé Hoře (Lidhja demokratike në Mal të Zi, anglicky Democratic League in Montenegro, zkratka LDMZ), který má centrum v Ulcinju, kde i dlouhá léta hraje hlavní roli v místním zastupitelstvu. Vůdcem této strany je dlouhodobě Mehmet Bardhi. O 3 roky později, v roce 1993, vznikla další albánská politická strana, a to Demokratická unie Albánců (Unioni demokratik i Shqiptarëve, anglicky Democratic Union of Albanians, zkratka UDSH), která vznikla oddělením od LDMZ (Šístek 2017). Až do roku 2006 zastupovaly albánskou menšinu pouze tyto dvě strany. Následně vznikly další strany, mezi nimiž byly některé opravdu malé. Dle Zejnullahiho (2015) připadá jedna politická strana na každých 2000 albánských voličů. Za zmínku stojí strana Nová demokratická síla (Forca e Re Demokratike, anglicky New Democratic Force, zkratka FORCA) sídlící v Ulcinju, jejímž předsedou je Genci Nimanbegu (Forca e Re Demokratike 2025), dále Albánská alternativa (Alternativa Shqiptare, anglicky Albanian Alternative, zkratka AA), která má centrum v Tuzi a v jejím čele stojí Nik Gjelošhaj (Alternativa Shqiptare 2023). Další významnější albánskou stranou je Demokratická strana (Partia Demokratike, anglicky Democratic Party, zkratka PD), která byla založena v roce 2010 v Ulcinju a jejím předsedou je Fatmir Gjeka (Skupština Crne Gore 2025). Tyto politické strany byly během let různě zastoupeny v parlamentu a tvořily společně různé koalice. To bude podrobněji popsáno v kapitole věnující se zastoupení albánských stran v parlamentních volbách v Černé Hoře.

Dlouhodobě byl hlavním z cílů prakticky všech albánských stran vznik oddělené opštiny Tuzi, jelikož Tuzi bylo dříve součástí opštiny Podgorica. V roce 1998 byla podepsána smlouva mezi DPS a opozicí, součástí které byly albánské strany, kde se mimo jiné DPS zavázala, že vznikne samostatná opština Tuzi. DPS to ovšem dlouho protahovala a nechtěla hledat

řešení, jelikož tím, že bylo Tuzi součástí Podgorice, tak si v této klíčové opštině udržovala volební většinu. V roce 2005 byl stanoven kompromis, který uděloval Tuzi statut samostatného města, s čímž byla albánská menšina dočasně spokojena, ale nadále požadovala oddělení celé opštiny. Nakonec se tedy v roce 2018 po dlouhých dvaceti letech oddělila opština Tuzi od Podgorice, a od té doby funguje jako samostatná opština s vlastní vládou, rozpočtem, a řadou pravomocí. Tuzi se tak stalo 24. opštinou v Černé Hoře (Vukićević, Šturanović 2022). Mezi aktuální cíle albánských politických stran patří zlepšení menšinových práv a celkové zlepšení společenské pozice Albánců ve společnosti. Pro mladé Albánce je nevýhoda absence vysokoškolského vzdělání v albánském jazyce (Zejnnullahi 2015). Zároveň Zejnnullahi (2015) tvrdí, že v albánských opštinách nejsou žádné nemocnice. Fatmir Gjeka, předseda Demokratické strany (PD), v rozhovoru v roce 2020 uvedl, že mezi jejich hlavní cíle patří ekonomický rozvoj albánských opštin, reprezentace Albánců a zlepšení integrace směrem k EU (Vijesti.me 2020). Důležité je zlepšení pracovních možností pro Albánce, jelikož při hledání práce často čelí diskriminaci a ve státním sektoru zabírají pouze 1,8 % z celkového počtu zaměstnanců (Balkan Insight 2015). Při komunikaci s jedním z respondentů mi bylo sděleno, že albánské strany často nepřipravují konkrétní volební programy před volbami, ale stanoví si určité cíle až podle toho, kolik získají mandátů v parlamentu.

1.3 Teoretická východiska k národnostním menšinám

Národností menšiny tvoří významnou součást multinárodnostních států a v těchto státech představují specifický prvek. Jejich postavení se dotýká nejen otázek občanských práv, kolektivní identity, ale i politické participace a zahraničněpolitických vztahů, včetně vztahů se svým tzv. příbuzenským státem (v odborné literatuře v angličtině je používán pojem kin-state), což jsou státy, které mají diasporu obyvatel žijících v jiném státě. Pojem národnostních menšin není jednoznačně definován, ovšem nejčastěji se jím rozumí skupiny obyvatel, které jsou odlišné od většinového etnika státního celku. Národností menšiny sdílejí společné znaky, a to hlavně etnické, jazykové, kulturní, či historické, a zároveň usilují o zachování své identity a chtějí rovnoprávné postavení ve společnosti (Brubaker 1996). Podle Brubakera (1993) je pro národností menšiny charakteristické, že chtějí být v rámci státu uznány jako odlišné skupiny, než je početně nebo politicky dominantní národ, a žádají o určitá kulturní a politická práva.

Jak uvádí Lepič (přijato k publikování), menšiny nežijí v izolaci, naopak jsou mimo jiné formovány svou vlastní sociální hierarchií, státním přístupem k minoritám a zapojením

příbuzenského státu do věcí týkajících se dané minority. Státní přístup k minoritám je v tomto ohledu velmi důležitý, jelikož stát v podstatě určuje, jak bude s menšinou zacházeno (Lepič, přijato k publikování). Může se jednat o exklusivistický přístup, kdy se stát snaží o vyloučení této menšiny ze společnosti a její přehlížení a přehlížení jejích potřeb. Opakem je potom inkusivistický přístup, kdy se stát snaží menšinu integrovat do běžného občanského fungování v rámci státu. Zapojení příbuzenského státu do situace mezi menšinou a státem může být pozitivní, a to například tím, že příbuzenský stát bude menšině poskytovat podporu, ale také například sledovat, zda jsou dodržována lidská práva vzhledem k dané menšině. Ovšem příbuzenský stát může danou menšinu také zneužívat pro zlepšení své domácí či mezinárodní politické situace, a v krajním případě může poskytnout menšině potřebné zdroje k mobilizaci vůči svému státu (Waterbury 2020). Menšiny se však běžně nepřizpůsobují státu a jeho záměrům co se týče exkluze či inkluze menšiny, ale vytvářejí si různé strategie pro dosažení svých cílů a potřeb. Tyto cíle se mohou postupem času měnit dle konkrétních potřeb v daném období. Běžně se cíle týkají například občanské integrace menšiny s ohledem na jejich kulturní specifika, kulturní uznání menšiny a případnou politickou samosprávu jejich území. Objevit se také může snaha o separaci menšiny (Lepič, přijato k publikování). Kuzio (2002) tvrdí, že v multinárodnostních státech musí mít národnostní menšiny důvěru ve stát, který obývají. Pokud to tak není, a stát se snaží radikálně homogenizovat menšiny, tak si menšiny znepřátelí, a to může vést k neklidu v rámci společnosti i státu.

V Evropské Unii je politika národnostních menšin, jejich práv a ochrany předmětem mnoha smluv a dokumentů různých organizací, například Rady Evropy. Jedná se například o Listinu základních práv Evropské Unie, Kodaňská kritéria, a Rámcovou dohodu o ochraně práv národnostních menšin Rady Evropy. Právě poslední zmíněná úmluva je z nich asi nejdůležitější (Bednařík a kol. 2020). Tato úmluva udává, že základním principem sebeidentifikace je právo na identifikaci jakožto příslušník národnostní menšiny, a to jakékoliv. Toto osobní rozhodnutí však musí být založeno na objektivních požadavcích a znacích dané menšiny, jako je náboženství, jazyk, kulturní dědictví, tradice, a další. Státy EU jsou povinny podporovat podmínky potřebné pro osoby v rámci národnostních menšin, aby byl udržován a rozvíjen jejich jazyk, kultura a tradice. Toto může od států vyžadovat finanční, či jinou formu podpory. Tato úmluva zároveň zahrnuje vzdělávání v menšinovém jazyce, a to jak na veřejných, tak soukromých školách, a to od mateřských škol po vysoké školy. Zároveň jsou státy povinny vzdělávat v multikulturním kontextu, například formou výuky historických a dnešních souvislostí s ohledem na přispění národnostních menšin k vývoji společnosti jako celku. Cílem

je zvýšit povědomí o národnostních menšinách, přispět k jejich toleranci ve společnosti a ukázat, že společnost je společným prostorem pro všechny, nehledě na jejich národnostní či jazykovou příslušnost (Council of Europe 2025).

Každý občan může veřejně projevovat svou národnostní, kulturní, jazykovou a náboženskou identitu, a nesmí být diskriminován. Příslušníci menšin mají právo na užívání menšinových jazyků v oblastech s významným podílem pobytu národnostních menšin. Příslušníkům menšin by nemělo být žádným způsobem zakazováno či omezováno v jejich životech z pohledu ekonomické, sociální a kulturní stránky. Zároveň by státy měly podporovat vznik a fungování médií v menšinových jazycích. Zobrazení menšinového jazyka ve veřejném prostoru, jako například v názvech ulic, míst a podobně, by taktéž mělo být státem podporováno. Zakázán je gerrymandering znevýhodňující menšiny a jejich volební práva (Council of Europe 2025).

V případě delšího kontaktu dvou nebo více kulturních společenství mezi sebou tyto rozlišné kultury nějak interagují. Tento proces interakce se nazývá akulturace. Jde nejen o případy soužití národnostních menšin s majoritní populací v jedné zemi, nebo adaptaci imigrantů po příchodu do hostitelské země (Berry 1997). Berry (1997) rozlišuje mezi čtyřmi strategiemi akulturace či adaptace. Jsou jimi integrace, asimilace, separace a marginalizace.

Asimilace je způsob akulturace, kdy se příslušníci národnostní menšiny snaží co nejvíce splynout s majoritním obyvatelstvem (případně obyvatelstvem hostitelské země), a svou menšinovou kulturu či identitu považují za nedůležitou pro život v tomto prostředí. Tento způsob asimilace zahrnuje běžný kontakt s majoritní populací, osvojování jejich jazyka, hodnot, společenských norem a kulturních tradic. Dalším možným způsobem je separace, což vlastně není akulturace, spíše naopak její odmítnutí. Příslušníci menšin nepovažují kontakt s dominantní kulturou za důležitý, a setrvávají pouze v rámci své původní (či menšinové) kultury, v podstatě v izolaci od majoritní kultury. Způsob akulturace, který je někde mezi těmito dvěma “krajními” způsoby, se nazývá integrace. Příslušníci menšin ví, že poznání a přijetí majoritní kultury je pro ně důležité z mnoha hledisek, ať už například z ekonomických, kulturních, sociálních, či jiných. Zároveň si však chtějí zachovat vlastní kulturu a identitu. Menšiny a jejich příslušníci, kteří jsou integrovaní, mají dvojí kulturní identitu – původní a majoritní, která je pro ně nově získaná. Posledním způsobem akulturace je marginalizace, kdy příslušníci menšin necítí potřebu kontaktu s většinovou, ani se svou původní kulturou. Jejich identita se nezakládá ani na jedné z těchto kultur. Identifikují se pouze se subkulturou své skupiny (Berry 1997).

2 Metodika

V této bakalářské práci je kombinován kvalitativní výzkumný přístup s analýzou primárních dat. Hlavním cílem při sběru informací bylo porozumět politickému a společenskému postavení albánské menšiny v Černé Hoře, jejím regionálním specifickým a proměnám v čase. Kvalitativní výzkumný přístup je v této práci zastoupen hlavně terénním šetřením, které zahrnovalo polostrukturované rozhovory a pozorování. Doplnkově byly využity články v internetových médiích. Primární data v této práci zastupují statistická data ze sčítání lidu a výsledků voleb. Tyto materiály byly klíčové pro uchopení tématu a umožnily jeho zasazení do širšího kontextu.

Statistická data byla zpracována v programu Microsoft Excel. Tabulky s výsledky voleb byly staženy z internetového portálu černoohorské státní volební komise, a následně z nich byla vytažena ta data, která byla potřeba. Data bylo nutné upravit základními matematickými operacemi, jako je například sčítání či násobení, aby byla vhodně připravena k zobrazení v tabulkách a grafech, jež byly hlavním výstupem právě tohoto zpracování. Statistická data týkající se počtu obyvatel, jejich náboženské, jazykové a národnostní struktury byla ve formě tabulek stažena z internetového portálu černoohorského statistického úřadu, kde byla tato data dostupná z posledního sčítání lidu v roce 2023. Tato data nebyla nijak dále upravována, jelikož z nich nebyly vytvořeny žádné grafické výstupy. Data byla pouze interpretována v textu práce.

Hlavní část výzkumu tvořily polostrukturované rozhovory s osobami blízkými tématu postavení Albánců v Černé Hoře. Tyto rozhovory sloužily jako významný zdroj dat, a to především k získání poznatků, a také prohloubení poznatků získaných z odborné literatury, a zároveň ke vzájemnému porovnání. Podle Hendla (2005) mohou rozhovory v kvalitativním výzkumu fungovat jako způsob ověřování interpretací nebo zachycení perspektiv, které nejsou v literatuře plně reflektovány. Pro rozhovor byli emailem kontaktováni akademičtí pracovníci z fakulty politických věd (Faculty of Political Sciences) černoohorské univerzity (University of Montenegro), neziskové organizace zabývající se mimo jiné albánskou menšinou v Černé Hoře a zastupitelé obcí s většinovou albánskou populací. Někteří akademičtí pracovníci pro výzkum doporučili konkrétní osoby, které byly následně kontaktovány. Jeden z akademických pracovníků pro výzkum doporučil několik albánských studentů z fakulty politických věd černoohorské univerzity, kteří byli následně také kontaktováni. Tento přístup se nazývá metoda sněhové koule, a dle Clifforda a Valentine (2003) je běžný u výzkumů zaměřených na specifické sociální skupiny, kde neexistují formální seznamy nebo snadno dostupné kontakty.

Celkem bylo uskutečněno pět rozhovorů s celkem osmi respondenty – třikrát s jednotlivci, jednou se dvěma respondenty a jednou se třemi respondenty. Rozhovorů se zúčastnili dva akademičtí pracovníci, dva pracovníci neziskové organizace zabývající se lidskými právy a sociopolitickými otázkami v Černé Hoře a čtyři albánští studenti. Všechny rozhovory kromě jednoho se uskutečnily osobně mezi 10. a 12. únorem 2025 v Podgorici v Černé Hoře. Jeden rozhovor proběhl online 26. února 2025 přes platformu Zoom. Výpovědi respondentů jsou v práci uvedeny pouze v anonymizované formě. Respondenti odpovídali na otázky z přibližně osmi tematických okruhů, které se do jisté míry prolínaly, a každý tematický okruh zahrnoval dvě až tři otázky. Rozhovory trvaly přibližně 30 až 60 minut, přičemž délka rozhovoru záležela především na respondentovi (případně respondentech), a na množství jeho (jejich) znalostí k daným tématům.

Z rozhovorů byly se souhlasem respondentů pořízeny zvukové záznamy. Ty byly následně přepsány pomocí programu Microsoft Word za pomoci funkce přepisu řeči. Takto přepsané rozhovory byly následně s opětovným poslechem upraveny tak, aby bylo přepsáno každé slovo, které při rozhovoru zaznělo, jelikož přepis programem Microsoft Word nebyl dokonalý. Poté byly přepsané texty stylisticky upraveny tak, aby byla zachována jejich výpovědní hodnota, daly se plynuleji číst a tím pádem i analyzovat, a zároveň došlo k odstranění parazitických slov. Poté došlo k otevřenému kódování, kde byly části rozhovorů rozřazeny do různých kategorií. Tyto kategorie se odvíjely od tematických okruhů, ze kterých byly tvořeny otázky pro respondenty. Následně došlo k takzvanému axiálnímu kódování, při němž byly hledány souvislosti a vztahy mezi jednotlivými kategoriemi. Poté se v rámci jednotlivých kategorií našly společné znaky, které byly formulovány do nových textů, které byly následně použity v této bakalářské práci.

Rozhovor	Respondent(i)	Typ respondenta	Místo konání	Datum	Forma rozhovoru
Rozhovor 1	Respondent 1 Respondent 2	Pracovníci neziskové organizace	Podgorica, Černá Hora	10. února 2025	Osobně
Rozhovor 2	Respondent 3	Akademický pracovník	Podgorica, Černá Hora	11. února 2025	Osobně
Rozhovor 3	Respondent 4 Respondent 5 Respondent 6	Albáňští studenti	Podgorica, Černá Hora	11. února 2025	Osobně
Rozhovor 4	Respondent 7	Akademický pracovník	Podgorica, Černá Hora	12. února 2025	Osobně
Rozhovor 5	Respondent 8	Albánský student	Platforma Zoom	26. února 2025	Online

Tabulka 1 – Respondenti k rozhovorům

Zdroj: vlastní zpracování

Dle Reichela (2009) je metoda polostrukturovaného rozhovoru výhodná tím, že kombinuje výhody a minimalizuje zápory volného, nestrukturovaného a strukturovaného rozhovoru, což jsou krajní formy rozhovoru. Toto je jeden z důvodů, proč byla zvolena právě tato metoda výzkumu. Dalším z důvodů výběru této metody je možnost pokládat tazatelem doplňující dotazy, které mohou pomoci v prohloubení či lepšího pochopení odpovědi. Zároveň není nutné pokládat otázky v předem určeném pořadí, a je možné formulaci otázek trochu pozměnit (Reichel 2009).

Pozorování proběhlo mezi 10. a 14. únorem 2025 v Tuzi, Podgorici a Ulcinju. Cílem pozorování bylo sledovat prvky albánské kultury ve veřejném prostoru, jako například

vlajky, budovy, či nápisy, případnou politickou symboliku, a dále také pozorovat atmosféru místa, jeho socioekonomické znaky, a také jak místo působí na pozorovatele. Jednalo se o takzvané nestandardizované pozorování, dle Reichela (2009) si výzkumník určí cíl či předmět pozorování, a to, jak dané pozorování provede, je na něm. Je možné se rozhodovat průběžně, a dle potřeby a vývoje pozorování upravovat jeho podobu (Reichel 2009). Způsob, jakým výzkumník pozorování prováděl do značné míry souviselo s tím, co se dozvěděl při polostrukturovaných rozhovorech. Například během jednoho rozhovoru respondent uvedl, že město Ulcinj bylo turistickým centrem Jugoslávie. Pozorovatel se na základě toho zaměřil i na znaky, které by mohly dané tvrzení potvrdit, či vyvrátit. Záznamovou metodou byly v tomto případě fotografie, které zachytily to, co výzkumník považoval za přínosné pro výzkum.

Novinové články a jiné internetové zdroje byly využívány především k analýze jednotlivých parlamentních voleb, a doplňkově byly využity při čerpání informací, které nebyly dostatečně zahrnuty v rozhovorech či statistických datech. Jednalo se například o témata týkající se školství, ekonomické situace albánské menšiny a částečně i albánských politických stran.

3 Srovnání opštin Ulcinj, Tuzi a Gusinje

Tato kapitola se zabývá třemi opštinami, kde jsou Albánci procentuálně nejvíce zastoupeni, což jsou Ulcinj, Tuzi a Gusinje. Tyto tři opštiny se od sebe navzájem v mnoha ohledech více či méně odlišují. Ulcinj leží nejjihněji ze všech opštin v Černé Hoře, sdílí hranice pouze na severu a severozápadě s opštinou Bar, a na východě sousedí s Albánií, kde většinu hranice tvoří řeka Bojana. V celé opštině žije nad 20 tisíc obyvatel, přičemž v samotném městě Ulcinj žije více než 11 tisíc občanů. Nejvíce zastoupeni jsou v této opštině s podílem 73 % Albánci, největší menšinu tvoří Černohorci, kterých je skoro 2500. Nejrozšířenějším náboženstvím je zde islám, který vyznává skoro 77 % ulcinjské populace, následuje pravoslavné křesťanství s 11 % a římskokatolické s necelými 10 %. To bylo na první pohled při návštěvě Ulcinju v rámci pozorování vidět, Ulcinj byl plný mešit na mnoha místech, a to jak v centru, tak v odlehlejších, obytných částech. Opština Ulcinj, narozdíl od Tuzi a Gusinje, je oficiální opštinou již od obnovení samostatnosti Černé Hory v roce 2006 (Monstat 2023). Jak již bylo zmíněno v historické části, Ulcinj nebyl vždy součástí Černé Hory, a během historie se zde vystřídalo více státních celků a kultur. Respondent 1 při rozhovoru uvedl, že Ulcinj zůstává nejchudší opštinou v pobřežním regionu Černé Hory. Zároveň tvrdí, že Ulcinj má však všechny předpoklady k tomu být nejvíce prosperujícím městem na pobřeží, ale stále zůstává nerozvinutý a zaostalý. To koresponduje s vyjádřením Respondenta 3, který poznamenal, že Ulcinj byl v době Jugoslávie jedním z hlavních turistických center, ovšem v dnešní době je stále méně rozvinutý než některá města v Boce Kotorské, nebo například Budva či Bar. Tato vyjádření respondentů korespondují se zjištěními v rámci pozorování. V samotném městě Ulcinju bylo mnoho míst, která byla zanedbaná a vyžadovala by rekonstrukci. Zároveň zde bylo k vidění, obzvláště v samotném centru, mnoho restaurací či hotelů, které působily majestátním dojmem, ovšem bylo vidět, že zde již nějakou dobu stojí. Jihovýchodněji od města Ulcinj se nachází jedny z mála písčinych pláží v Černé Hoře, kde je vystavěno mnoho hotelových komplexů. Ani ty už nejsou nejnovější, ale bylo zde pár hotelů, které byly moderní a zrenovované. Respondent 3 zároveň řekl, že Ulcinj působí mnohem otevřeněji, liberálně, co se týče příchodu lidí ze zahraničí, ale i politiky, než Tuzi a Gusinje. Respondent 4 toto tvrzení potvrzuje. Jižně od Skadarského jezera jsou malé vesničky, kde je infrastruktura ve špatném stavu, silnice jsou nekvalitní, a lidé se odtud stěhují pryč do měst (Respondent 3).

Opština Tuzi je centrem regionu Malesie. Na severu a západě sousedí s opštinou Podgorica, na jihozápadě s opštinou Zeta a na východě s Albánií. Část jižní hranice tvoří Skadarské jezero.

V opštině Tuzi žije necelých 13 tisíc obyvatel, a ve stejnojmenném největším městě žije necelých 5 tisíc obyvatel. Albánci tvoří skoro dvě třetiny populace v této opštině, dvěma největšími menšinami v Tuzi jsou Bosňáci a Černohorci, kdy každá z nich tvoří zhruba 15 % místní populace. Necelých 55 % obyvatel Tuzi vyznává islám, ale skoro 40 % obyvatel vyznává římskokatolické křesťanství. Právě náboženské vyznání značně odlišuje Tuzi od jiných opštin s albánskou populací, protože je pro něj typické právě římskokatolické křesťanství, i když jej nevyznává většina obyvatelstva. Islám vyznávají spíše obyvatelé početnějších obcí, kdežto křesťanství je více rozšířené hlavně v menších horských vesničkách (Monstat 2023). Respondent 4 však tvrdí, že náboženství není pro Albánce, ve vztahu k ostatním Albáncům, důležité, hlavní je, že jsou to Albánci a mají stejnou národnost. Při pozorování působilo město Tuzi spíše více muslimskou než křesťanskou kulturou, bylo zde i celkově více mešit. Oproti Ulicnju to ale nebylo až tak výrazné. Tuzi je nejmladší opštinou se značným zastoupením albánského obyvatelstva, vznikla totiž až v roce 2018 odtržením od Podgorice (Respondent 2). Respondent 2 tvrdí, že obyvatelé v Tuzi mají vyšší životní standart v porovnání s jinými opštinami, kde se vyskytuje albánské obyvatelstvo. Je to ale z velké části dáno tím, že právě Albánci v Tuzi mají často finanční podporu od svých příbuzných ze zahraničí, obzvláště z USA. Právě americký vliv je v Tuzi hodně vidět, a to v různých oblastech, ale hlavně co se týče kultury, tvrdí Respondent 7. Podle Respondenta 2 na tom však infrastruktura není tak dobře, jelikož do ní vláda neinvestuje. Tuzi působilo smíšeným dojmem. V centru města byly modernější domy, ovšem v okrajových částech byly některé domy zchátralé, některé dokonce opuštěné. Čtvrť Karabuško Polje, ležící u hlavního tahu směrem na Podgoricu, působila novým, moderním a bohatším dojmem. Je zde mnoho horských vesniček, které nemají vodu a jsou téměř vylicněné (Respondent 3). Velkou výhodou Tuzi oproti Ulicnju a Gusinje je jeho poloha, jelikož leží asi 10 kilometrů od Podgorice, což přináší obyvatelům Tuzi mnohem lepší pracovní a studijní možnosti (Respondent 8). Dle Respondenta 3 je Tuzi, co se týče politické aktivity, viděno jako více konzervativní a nacionalistická oblast.

Gusinje se z těchto tří opštin nachází nejseverněji a nejvýchodněji, leží v horské oblasti národního parku Prokletije. Sousedí s opštinou Plav na východě, s opštinou Andrijevice na severu, a na jihu a západě s Albánií. V opštině Gusinje nežijí ani 4 tisíce obyvatel, v samotném Gusinje žije obyvatel přibližně 1700. V celé opštině Albánci tvoří něco málo přes třetinu populace, dominantní národností jsou zde Bosňáci se zastoupením přibližně 57 %. V tomto ohledu je Gusinje v rámci Černé Hory jedinečné, jelikož v žádné jiné opštině nenalezneme podobné národnostní složení obyvatelstva jako právě zde. Převládajícím náboženstvím je

v Gusinje jednoznačně islám, který vyznává přes 92 % obyvatel této opštiny. To je z velké části dané tím, že zde žijí Bosňáci, kteří jsou muslimové (Monstat 2023). Opština Gusinje vznikla v roce 2014 oddělením od Plavu (Opština Gusinje 2018). Gusinje leží v oblasti, která je značně zaostalá oproti jiným částem Černé Hory, pouze před pár lety zde byly postaveny silnice, které Gusinje lépe spojují s Podgoricou a jsou průjezdné i v zimě (Respondent 3, Opština Gusinje 2018). Je to nádherná část Černé Hory, s velkým turistickým potenciálem, ale je opravdu zaostalá (Respondent 3). Respondent 7 tvrdí, že při návštěvě Gusinje město působí jako město duchů, protože zde žije opravdu málo lidí. Ovšem jsou zde k vidění nádherné domy, sídla a celkově bohatství na jedné straně, ale nízký počet obyvatel a zanedbanost města na straně druhé (Respondent 7). Hodně lidí pracuje někde jinde a posílají peníze zpět do Gusinje svým rodinám (Respondent 7). Podle Respondenta 1 jsou v Gusinje nejvíce zachovány kulturní tradice, zvyky a hodnoty albánských kmenů. Při svatbách nosí tradiční šaty a zachovávají i jiné tradice. Albánci v Gusinje jsou z těchto tří opštin nejméně politicky aktivní, a to hlavně ze dvou důvodů. Prvním důvodem je, že zde netvoří většinu, a je pro ně těžké prosadit své zájmy přes bosenskou většinu, a druhým důvodem je jejich nízký absolutní počet, kdy jich v celé opštině žije pouze 1300, což je zlomek počtu Albánců v Tuzi nebo v Ulcinju. I proto jsou zde nejmenší albánské politické strany. Na Gusinje je, podobně jako na Tuzi, nahlíženo jako na konzervativní oblast (Respondent 3).

4 Analýza albánských politických stran v parlamentních volbách v samostatné Černé Hoře

V následujících podkapitolách budou analyzovány jednotlivé parlamentní volby, počínaje rokem 2006 do posledních konaných voleb v roce 2023, s ohledem na albánské politické strany. Výstupem budou grafy a tabulky, kde budou zobrazeny počty hlasů za jednotlivé albánské politické strany či koalice ve třech hlavních opštinách, kde žije nejvyšší podíl albánského obyvatelstva. Jelikož však opštiny Gusinje a Tuzi vznikly v roce 2014, respektive 2018, budou do té doby místo nich v tabulkách a grafech uvedeny opštiny, ke kterým původně patřily, tedy Plav v případě Gusinje a Podgorica v případě Tuzi. Z důvodu, že Podgorica je nejpočetnější opštinou a má oproti jiným opštinám velmi vysoký počet voličů, a zároveň zde nedomnuje albánské obyvatelstvo, budou do voleb 2016 včetně v grafech zobrazovány absolutní hlasy albánských politických stran. Ve většině grafů, co se volebních výsledků napříč světem týče, se používají relativní data, ovšem v tomto případě by grafy s relativními výsledky byly nepřehledné a nedostatečně vypovídající o situaci albánských politických stran v Černé Hoře. Ve volbách v roce 2020 a 2023 již bylo voleno v samostatné opštině Tuzi, takže od těchto voleb budou v grafech zobrazeny relativní výsledky albánských politických stran či koalic. U všech voleb budou v tabulkách zobrazeny jak absolutní, tak relativní výsledky jednotlivých albánských politických stran či koalic.

4.1 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2006

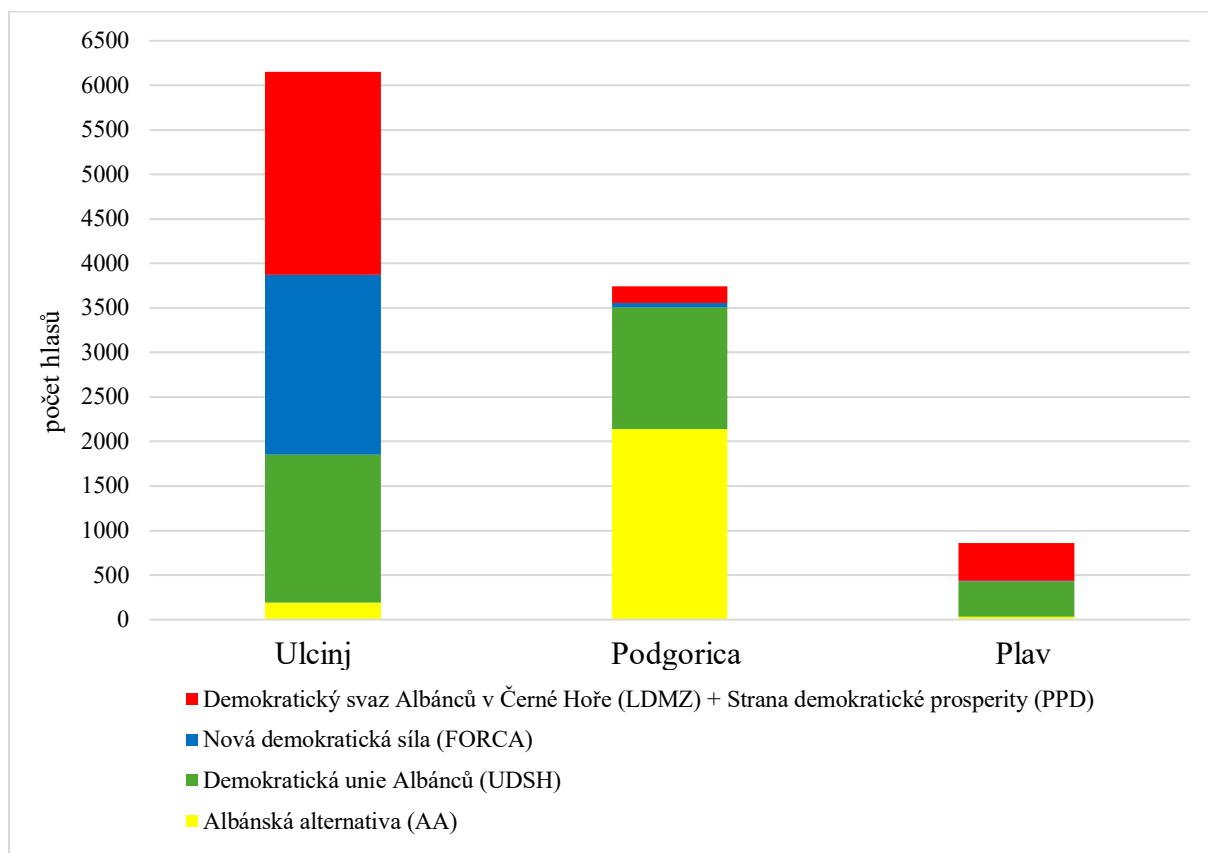
První parlamentní volby nezávislé Černé Hory se konaly v září roku 2006. Volební účast činila 71,37 %. Do těchto parlamentních voleb kandidovalo celkem 5 albánských politických stran, přičemž dvě z nich, a to Demokratický svaz Albánců v Černé Hoře (LDMZ) a Strana demokratické prosperity (Partia e prosperitet demokratik, anglicky Party of Democratic prosperity, zkratka PPD), kandidovaly ve společné koalici. Mimo ně kandidovaly FORCA, UDSH a AA. Jak bylo zmíněno dříve, Albánci měli v těchto volbách svůj vlastní volební okruh, ve kterém volili strany do pěti poslaneckých mandátů. V tomto volebním okruhu získaly v těchto volbách albánské strany tři místa z pěti, přičemž shodně po jednom mandátu získaly UDSH, AA, a koalice LDMZ a PPD. Dva hlasy v tomto okruhu získala koalice Evropská Černá Hora (Evropska Crna Gora, anglicky European Montenegro, zkratka ECG), jejíž vedoucí stranou byla DPS. FORCA se v těchto volbách do parlamentu nedostala, ze

všech albánských stran nebo koalic získala nejmenší počet hlasů, a to necelých 2200, čímž získala celkem 0,65 % všech hlasů. Se skoro 4400 hlasy byla koalice LDMZ a PPD nejúspěšnější albánskou volební entitou, kdy získala 1,29 % hlasů. Následovala Demokratická unie Albánců se ziskem skoro 3700 hlasů a podílem 1,09 %. Strana s nejnižším ziskem, která se dostala do parlamentu, byla Albánská alternativa, která získala přes 2600 hlasů a podíl 0,78 %. Demokratická unie Albánců získala ministerský post, a to konkrétně post ministra pro lidská a menšinová práva, který obsadil Fuad Nimani. (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2006).

Z Graf 1 a Tabulka 2 můžeme vidět, jak moc byly jednotlivé strany či koalice v jednotlivých opštinách volebně zastoupeny. Na první pohled můžeme například vidět, že Albánská alternativa měla nejvyšší podporu v Podgorici, což je logické, jelikož tato strana pochází z Tuzi, které bylo během těchto voleb součástí Podgorice. To stejné platí v podstatě i pro FORCu a koalici LDMZ a PPD, akorát s tím rozdílem, že tyto strany mají své “základny” v Ulcinju. Koalice LDMZ a PPD má však oproti FORCE určitou podporu i v jiných zkoumaných opštinách, a to hlavně v Plavu, kde těsně získala nejvíce hlasů mezi albánskými politickými subjekty. Demokratická unie Albánců byla v těchto volbách “nejvyrovnanější”, co se týče distribuce hlasů mezi jednotlivými opštinami. Žádná jiná albánská strana či koalice nezískala vyrovnaný počet hlasů ve více opštinách, pouze právě UDSH. Zajímavým zjištěním může být také rozdíl mezi nejvyšším počtem hlasů dohromady ve třech zkoumaných opštinách, a nejvyšším počtem hlasů za celou Černou Horu. V případě celkových výsledků ve třech sledovaných opštinách by vyhrála UDSH, která dosáhla relativního zisku lehce přes 3 % hlasů. V celostátním měřítku má však nejvyšší počet hlasů koalice LDMZ a PPD, která získala necelých 1,3 % všech hlasů. Velký podíl na tom měla opština Bar, kde výše zmíněná koalice získala přes 800 hlasů a UDSH pouze kolem 50. V mnoha dalších nealbánských opštinách získala koalice LDMZ a PPD vyšší počet hlasů než UDSH, a tím pádem se na celostátní úrovni dočkala vyššího zisku (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2006).

Pokud se podíváme na celkové relativní zisky albánských politických stran, logicky uvidíme, že nejvyšší relativní zisk dosáhly albánské strany v Ulcinju, a to něco přes 55 %, jelikož je to jediná z těchto tří opštin, kde tvoří Albánci většinu. V Podgorici dosáhly albánské strany celkového relativního zisku lehce přes 4 %, kdy je hlavně volili Albánci žijící v Tuzi a okolí. Albánské strany získaly dále dohromady přes 11 % hlasů v Plavu, kde dominuje bosenská většina. V Černé Hoře dosáhly albánské strany celkového zisku přes 3,8 %, což je méně, než je přibližný podíl albánského obyvatelstva na černohorské populaci, který činí přibližně 5 %. To

je logické, jelikož se nedá moc předpokládat, že by albánské strany volili příslušníci jiných národností, a zároveň lze předpokládat, že ne všichni Albánci volili albánské strany.

Graf 1 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2006 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

	UDSH	LDMZ + PPD	AA	FORCA
Ulcinj Absolutní zisk	1661	2284	193	2016
Ulcinj Relativní zisk	15,01 %	20,64 %	1,74 %	18,22 %
Podgorica Absolutní zisk	1367	191	2142	45
Podgorica Relativní zisk	1,47 %	0,21 %	2,30 %	0,05 %
Plav Absolutní zisk	400	427	32	2
Plav Relativní zisk	5,41 %	5,77 %	0,43 %	0,03 %
Celkem Absolutní zisk	3428	2902	2367	2063
Celkem Relativní zisk	3,07 %	2,60 %	2,12 %	1,85 %
Celá ČH Absolutní zisk	3692	4373	2656	2196
Celá ČH Relativní zisk	1,09 %	1,29 %	0,78 %	0,65 %

Tabulka 2 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2006 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

4.2 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2009

Druhé parlamentní volby v nezávislé Černé Hoře se konaly předčasně. Důvodem pro to bylo rozpuštění parlamentu, které bylo odhlasováno ke konci ledna 2009. Tento krok byl kontroverzní, dle vládnoucích stran to bylo kvůli tomu, že se Černá Hora ke konci roku 2008 podala žádost na to stát se členskou zemí EU, a byly na ni ze strany EU vznešeny mnohé požadavky, které by měl vyřešit nový parlament a vláda, aby na to měli 4 roky času, tedy celé volební období. Proto chtěly vládnoucí strany parlament rozpustit, aby se s integračním procesem do EU začalo co nejdříve. Opoziční strany však tvrdily, že vláda nechce rozpustit parlament kvůli urychlení integračního procesu do EU, nýbrž proto, že by vláda kvůli mezinárodní ekonomické krizi nemohla splnit své stanovené cíle, čímž by znepokojila obyvatelstvo a v dalších volbách by měla nižší šanci na úspěch. Aby se vyhnula důsledkům ekonomické krize, chtěla nové volby co nejdříve (Fondation Robert Schuman 2009).

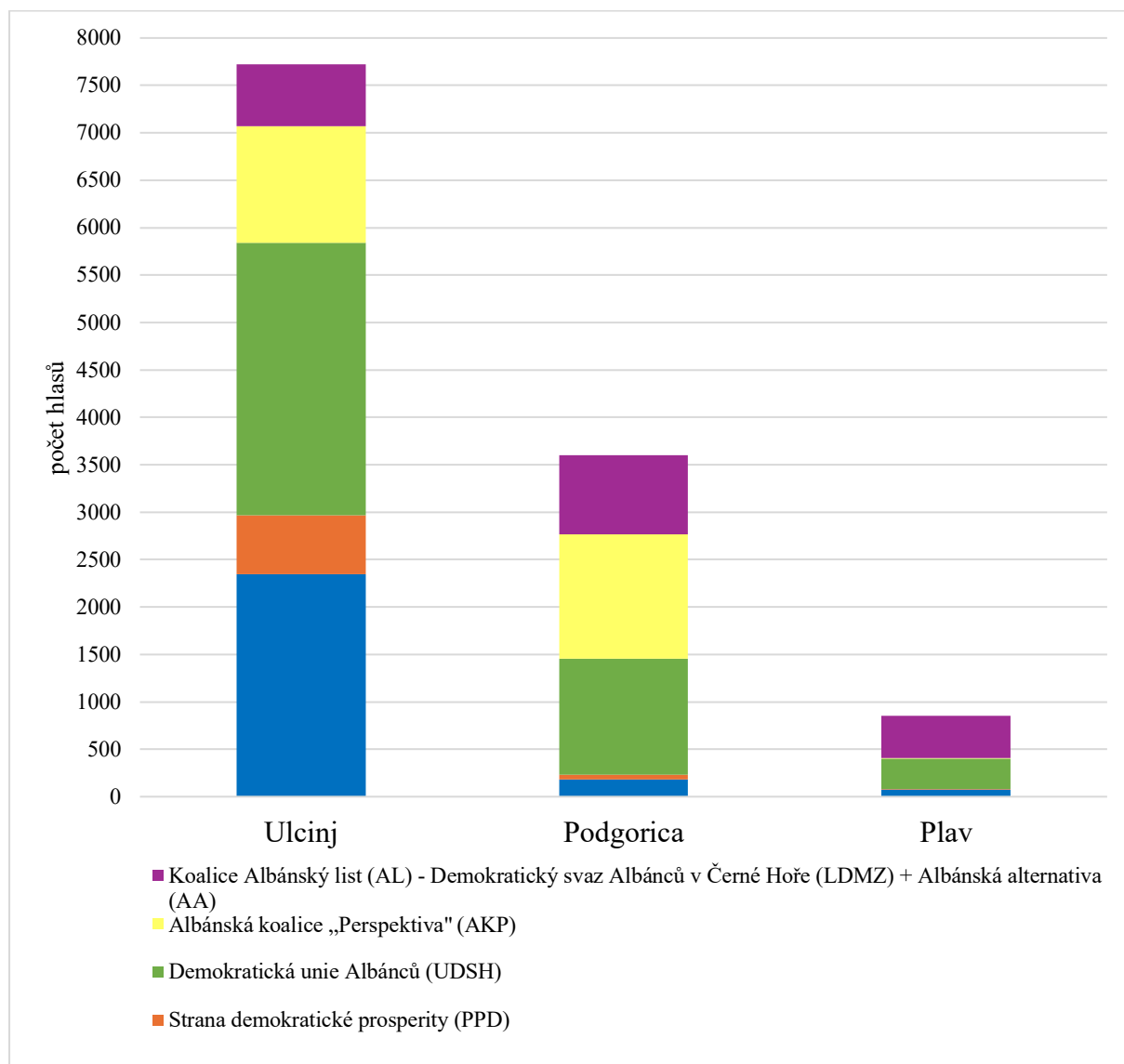
Volební účast v těchto volbách byla o více než 5 procentních bodů nižší, než při volbách v roce 2006, a to konkrétně 66,19 %. V těchto parlamentních volbách kandidovalo celkem 6 albánských politických stran, 5 stran bylo stejných, jako v předešlých volbách, pouze se k nim přidala Albánská koalice „Perspektiva“ (Koalicioni Shqiptar – „Perspektiva“, anglicky Albanian Coalition „Perspective“, zkratka AKP). Toto uskupení však nebylo koalicí, jak by mohl jeho název napovídat, ale „pouze“ klasickou politickou stranou. Co se ovšem změnilo oproti minulým volbám, byly koalice. Zanikla koalice LDMZ a PPD, a místo toho vznikla koalice Albánský list (Lista Shqiptare, anglicky Albanian List, zkratka AL), která spojovala LDMZ a AA. PPD v těchto parlamentních volbách kandidovalo samostatně, stejně jako UDSH a FORCA, které v minulých volbách taktéž kandidovaly samostatně. Toto byly poslední volby, ve kterých měli Albánci svůj vlastní volební okruh. Zároveň v těchto volbách dosáhly albánské strany nejlepšího kolektivního výsledku od roku 1990, jelikož získaly celkem 4 poslanecké mandáty z pěti ve svém volebním okruhu. Jediné zbývající křeslo v tomto okruhu získala vítězná ECG. FORCA v těchto volbách zaznamenala svůj nejlepší dosavadní výsledek, jelikož se poprvé dostala do parlamentu, kdy získala 1 poslanecký mandát. UDSH si sice co se týče počtu mandátů nepolepšila, ale byla nejvolenější albánskou politickou stranou s relativním ziskem necelých 1,5 %. Albánský list taktéž získal jeden mandát, stejně jako nová politická strana Albánská koalice „Perspektiva“. Strana demokratické prosperity v těchto volbách nezískala jediný poslanecký mandát. Demokratická unie Albánců si udržela post

ministra pro lidská a menšinová práva, Fuada Nimaniho však ve funkci vystřídal Ferhat Dinosa. (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2009).

Z Graf 2 a Tabulka 3 si můžeme všimnout, že v každé ze tří sledovaných opštín získala nejvyšší počet hlasů, co se albánských stran týče, jiná strana. V Ulcinju získalo nejvíce hlasů UDSH, v Podgorici AKP a v Plavu koalice Albánský list. Oproti minulým parlamentním volbám se výsledky jednotlivých stran značně změnily. LDMZ, které mělo v koalici s PPD v Ulcinju v roce 2006 nejvíce hlasů, se v těchto volbách v Ulcinju umístilo, co se albánských stran týče, až na předposledním místě. Možným, a velice pravděpodobným důvodem pro tento výsledek je dle mého názoru členství v koalici Albánský list společně se stranou Albánská alternativa. Albánská alternativa totiž v Ulcinju v minulých volbách získala pouze necelá 2 % ze všech hlasů. Naopak v posledních volbách dosáhla Albánská alternativa nejlepšího výsledku z albánských stran v Podgorici, což, jak již bylo zmíněno výše, je logické, vzhledem k tomu, že tato strana pochází z Tuzi. A LDMZ v minulých volbách získalo v Podgorici nízký počet hlasů. Myslím si, že tyto dvě strany se před volbami v roce 2009 spojily v koalici, jelikož chtěly společně spojit síly a „ovládnout“ obě výše zmíněné opštiny. To se však očividně nesetkalo s přízní voličů, kterým nejspíše vadila přítomnost té druhé, neoblíbené strany v koalici, a místo toho ve volbách preferovaly jiné strany, které se v minulých volbách neumístily tak dobře (UDSH v případě Ulcinju), nebo dokonce dali hlas úplně nové straně (AKP v případě Podgorice). Jedinou opštinou, kde se výsledky oproti minulým volbám v podstatě nezměnily, byl Plav. Opět zde mezi sebou soupeřily hlavně LDMZ a UDSH. Voličům v této opštině očividně tolik nevadilo, že LDMZ se spojilo v koalici s Albánskou alternativou, a i přesto dali této straně, respektive koalici, opět nejvyšší počet hlasů z albánských stran (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2009).

Co se týče celkových relativních zisků albánských stran v jednotlivých opštinách, oproti roku 2006 došlo v Ulcinju ke zvýšení podílu hlasů pro albánské strany o více než 11 procentních bodů, na relativní zisk lehce přes 67 %. Je dosti pravděpodobné, že k tomuto zvýšení došlo z důvodu absence důležité mezinárodněpolitické otázky v období těchto voleb, a tak chtěla albánská menšina více prosazovat své menšinové zájmy, a tím pádem méně volila mainstreamové černohorské strany. V Podgorici však došlo k úplně minimálnímu zvýšení podílu hlasů pro albánské strany, a to pouze o tři setiny procentního bodu. Dalo by se tvrdit, že v tomto ohledu se oproti minulým volbám nic nezměnilo, v Tuzi volila podobná část Albánců albánské strany, a zbytek Podgorické opštiny volilo černohorské politické strany. V Plavu došlo také k mírně vyššímu relativnímu zisku albánských stran o asi dvě třetiny procentního bodu.

V celé Černé Hoře získaly albánské strany dohromady 4,33 % hlasů, čímž si také polepšily oproti minulým volbám o trochu více než půl procentního bodu (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2009). Je možné, že důvod tohoto celostátního navýšení byl podobný, jako v případě opštiny Ulcinj. Oficiální data ohledně počtu Albánců v Černé Hoře za rok 2009 nejsou dostupná, ale pokud budeme předpokládat, že Albánci tvořili něco kolem 5 % černohorské populace, a albánské strany volili pouze Albánci, můžeme tvrdit, že přibližně více než 85 % Albánců volilo albánské politické strany.

Graf 2 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2009 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

	AL LDMZ + AA	AKP	UDSH	PPD	FORCA
Ulcinj Absolutní zisk	658	1228	2871	620	2348
Ulcinj Relativní zisk	5,71 %	10,66 %	24,93 %	5,38 %	20,39 %
Podgorica Absolutní zisk	835	1315	1220	52	181
Podgorica Relativní zisk	0,94 %	1,48 %	1,38 %	0,06 %	0,20 %
Plav Absolutní zisk	449	3	320	7	75
Plav Relativní zisk	6,47 %	0,04 %	4,61 %	0,10 %	1,08 %
Celkem Absolutní zisk	1942	2546	4411	679	2604
Celkem Relativní zisk	1,81 %	2,38 %	4,12 %	0,63 %	2,43 %
Celá ČH Absolutní zisk	2898	2619	4747	805	2939
Celá ČH Relativní zisk	0,89 %	0,81 %	1,47 %	0,25 %	0,91 %

Tabulka 3 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2009 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

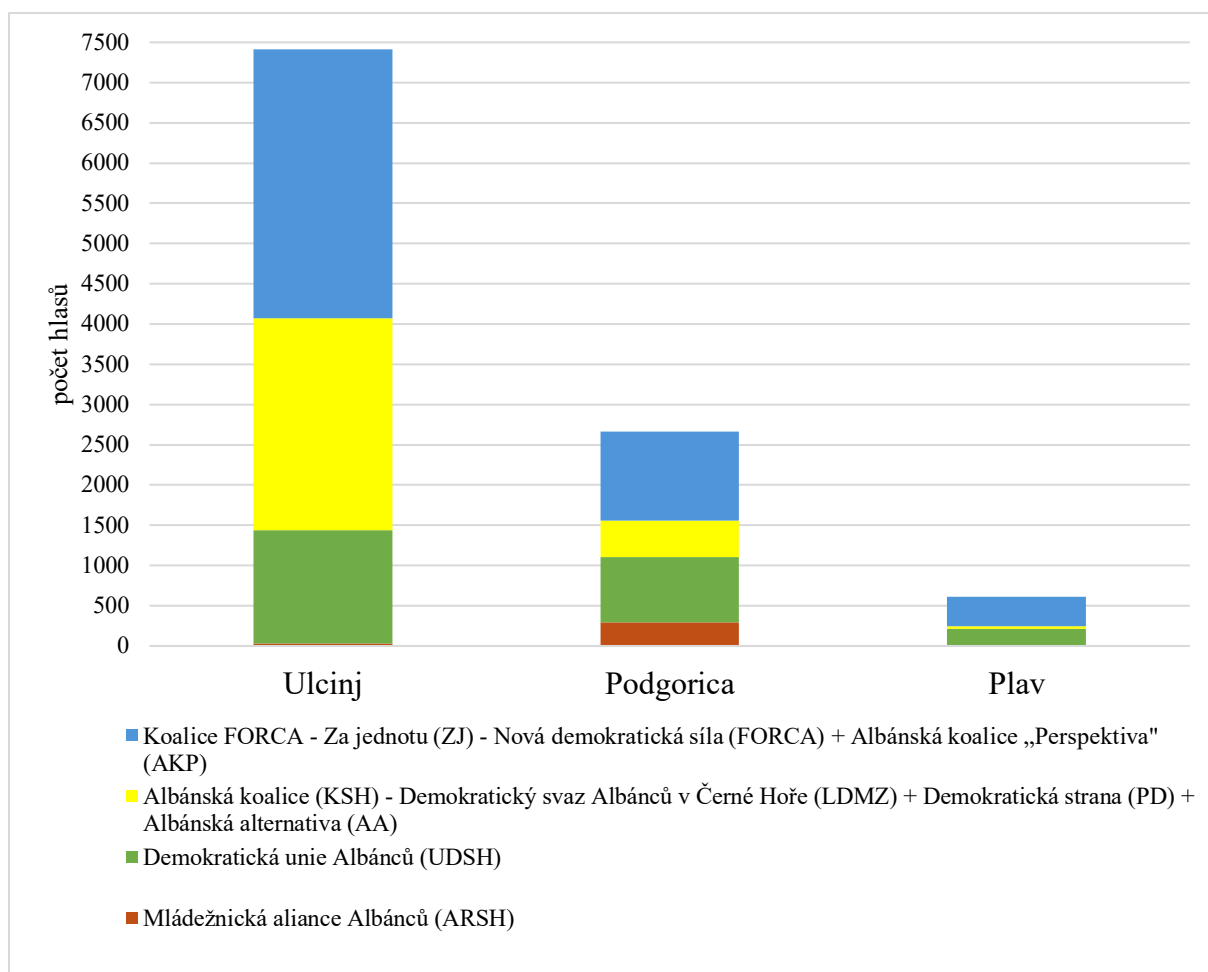
4.3 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2012

I třetí parlamentní volby v nezávislé Černé Hoře se konaly předčasně, a to v říjnu 2012. Opět k tomu došlo kvůli rozpuštění parlamentu v červenci 2012, kdy poslanci vládnoucích stran opět tvrdili, že pro novou vládu a parlament, které budou mít nový čtyřletý mandát, se mnoho situací a procesů spojených s integrací do EU bude zvládat lépe. Černá Hora se v prosinci 2010 oficiálně stala kandidátskou zemí EU, dva roky po podání oficiální žádosti. Opoziční strany na to, stejně jako při posledním rozpuštění parlamentu v roce 2009, měly jiný názor, a to ten, že vláda se chce vyhnout poklesu popularity, který by nastal po zavedení úsporných opatření v následujících měsících. Jelikož se od počátku roku 2012 konalo několik protivládních demonstrací, chtěla vláda nové volby co nejdříve. Tyto volby měly naznačit, kam bude dále Černá Hora směřovat, jelikož se řešily otázky týkající se ekonomiky, pokračování v cestě za integrací do EU a do NATO. Zároveň byly tyto volby prvními od zrušení speciálního volebního okruhu pro Albánce. Nově platilo pro politické strany zastupující menšiny pravidlo o minimálním podílu 0,7 % hlasů pro vstup do parlamentu. Pro ostatní politické strany zůstala hranice pro vstup do parlamentu stejná, a to 3 % hlasů (Fondation Robert Schuman 2012).

Tyto volby zaznamenaly vyšší volební účast, hlasovalo více než 70 % oprávněných voličů. V těchto volbách kandidovalo sedm politických stran reprezentujících albánskou menšinu, což je více než v kterýchkoliv předchozích volbách. Ovšem celkem pět z těchto stran se spojilo do dvou koalic, tudíž celkem šly do voleb čtyři politické subjekty, z toho dva byly samostatné strany, a dvě koalice. Novou stranou, kandidující samostatně, byla Mládežnická aliance Albánců (Aleanca Rinore e Shqiptareve, anglicky Youth Alliance of Albanians, zkratka ARSH). Druhou stranou kandidující samostatně byla tradiční UDSH, která doposud ve všech volbách kandidovala samostatně, a v minulých volbách dosáhla nejlepšího volebního výsledku mezi albánskými stranami. Obě koalice, kandidující v těchto volbách, byly nově utvořené. První z nich, koalice FORCA – Za jednotu (FORCA per Bashkim, anglicky For Unity, zkratka ZJ), byla tvořena již známými stranami FORCeu a AKP, které v minulých volbách získaly každá jeden mandát. Druhou novou koalici byla Albánská koalice (Koalicioni Shqiptar, anglicky Albanian Coalition, zkratka KSH), která spojovala již známé strany LDMZ a AA, a novou Demokratickou stranu (Partia Demokratike, anglicky Democratic Party, zkratka PD), která byla založena v Ulcinju Fatmirem Gjekou, který dříve působil ve straně UDSH, od které se právě tato strana oddělila v roce 2010. Politická uskupení zastupující albánskou menšinu se v těchto volbách dočkaly nejhoršího výsledku od vyhlášení černoohorské

samostatnosti, kdy získaly pouze dva poslanecké mandáty, přičemž obě koalice získaly po jednom mandátu. Koalice FORCA – Za jednotu si oproti minulým volbám pohoršila, jelikož obě strany této koalice, FORCA i AKP, získaly v minulých volbách jeden mandát, přičemž ve volbách v roce 2012 získaly jeden mandát dohromady. LDMZ a AA získaly v minulých volbách také jeden mandát v koalici Albánský list, ovšem v roce 2012 získaly jeden mandát ještě navíc s PD v Albánské koalici. UDSH ani ARSH se v těchto volbách nepodařilo získat jediný poslanecký mandát. Navíc tím pádem UDSH přišla o post ministra pro lidská a menšinová práva, a v nové vládě nebyl zastoupen nikdo z albánských stran. (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2012).

Opět si můžeme na základě Graf 3 a Tabulka 4 všimnout určitých regionálních volebních rozdílů, ale také některých společných znaků. Například co se týče albánské strany, respektive koalice, která získala nejvíce hlasů, ta byla ve všech sledovaných opštinách stejná, a to koalice FORCA – Za jednotu. Dalo by se tvrdit, že v tomto ohledu bylo chování albánských voličů “jednotnější“. Dalším společným znakem v těchto volbách je celkově nižší absolutní a relativní počet hlasů pro albánské strany či koalice ve všech sledovaných opštinách, a i v celé Černé Hoře, oproti předchozím volbám. Důvodem pro toto chování voličů může být, a nejspíše i byl, důraz na vnitropolitické i mezinárodní otázky, které se týkají Černé Hory jako celku, a ne pouze albánské menšiny. Strana UDSH v těchto volbách zažila značný propad ve všech opštinách, oproti relativnímu zisku 1,47 % v minulých volbách, získala v těchto volbách pouze 0,8 % všech hlasů, a i přes překonání požadované hranice se do parlamentu kvůli systému přepočítávání hlasů nedostala. Mládežnická aliance Albánců se ve všech opštinách umístila z albánských politických subjektů na posledním místě, přičemž nejvíce hlasů získala v Podgorici. Zajímavé je, že v Plavu, kde v minulých volbách získala nejvíce hlasů koalice Albánský list, která byla tvořena LDMZ a AA, získaly tyto dvě strany v těchto volbách společně v koalici s PD mizivý počet hlasů, a to pouze pár desítek. A naopak koalice FORCA – Za jednotu, tvořena FORCou a AKP, které v minulých volbách v Plavu nezískaly skoro žádné hlasy, tento rok dosáhly nejlepšího výsledku z albánských stran nebo koalic v Plavu. Albánské politické entity získaly dohromady za celou Černou Horu necelých 3,5 % všech hlasů, což je oproti minulým volbám pokles skoro o jeden procentní bod. Pokud bychom opět předpokládali, že Albánců v Černé Hoře žilo kolem 5 %, a žádná jiná národnost kromě Albánců nevolila albánské strany, vyšlo by nám, že albánské strany volilo přibližně 70 % Albánců (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2012).

Graf 3 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2012 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

	ARSH	UDSH	KSH LDMZ + PD + AA	ZJ FORCA + AKP
Ulcinj Absolutní zisk	29	1411	2628	3347
Ulcinj Relativní zisk	0,24 %	11,60 %	21,61 %	27,52 %
Podgorica Absolutní zisk	291	817	450	1106
Podgorica Relativní zisk	0,28 %	0,78 %	0,43 %	1,05 %
Plav Absolutní zisk	4	213	31	365
Plav Relativní zisk	0,06 %	3,00 %	0,44 %	5,14 %
Celkem Absolutní zisk	324	2441	3109	4818
Celkem Relativní zisk	0,26 %	1,97 %	2,50 %	3,88 %
Celá ČH Absolutní zisk	531	2848	3824	5244
Celá ČH Relativní zisk	0,15 %	0,80 %	1,07 %	1,47 %

Tabulka 4 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2012 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

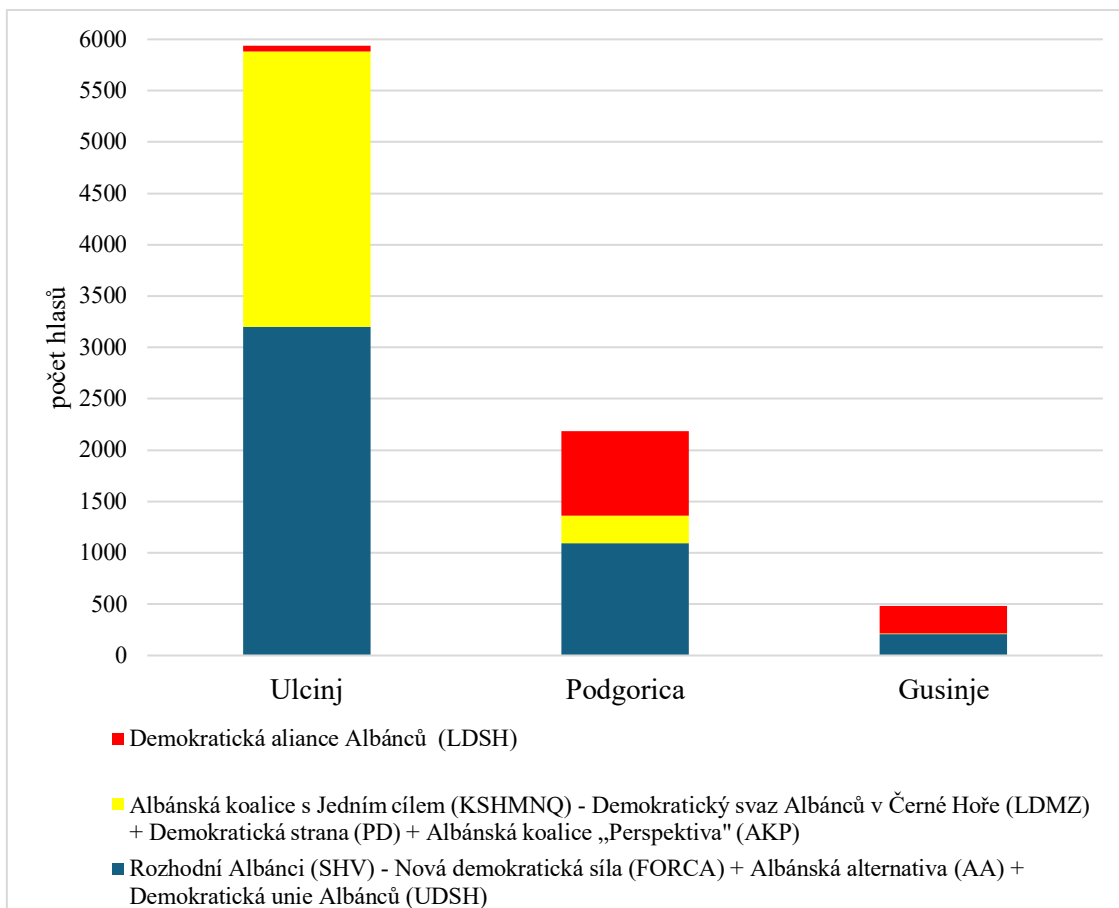
4.4 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2016

V lednu 2016 se vládnoucí koalice ECG po určitých obviněních z korupce a podvodů, a jiných neshodách rozdělila, a do května 2016 vládla menšinová vláda. V květnu byla ustanovena prozatimní vláda, ovšem ani v této vládě nebyla zastoupena žádná albánská politická strana. Nové volby se konaly v říjnu 2016, a dalo se očekávat, že DPS spojí síly mimo jiné se stranami reprezentující národnostní menšiny. Opět byly hlavními tématy předvolebních kampaní otázky týkající se integrace do EU a NATO (Balkan Insight 2016, Centre for Eastern Studies (OSW) 2016). V roce 2014 vznikla oddělením od Plavu nová opština Gusinje, a ta také bude v následujících tabulkách a grafech nahrazovat opštinu Plav, jelikož má vyšší podíl albánského obyvatelstva.

I v těchto parlamentních volbách se zvýšila volební účast oproti volbám minulým, a hlasovalo více než 73 % voličů. Stejně jako v minulých volbách kandidovalo celkem 7 albánských stran, přičemž 6 z nich bylo stejných jako v minulých volbách, pouze nově kandidovala Demokratická aliance Albánců (Lista e Lidhjes Demokratike të Shqiptarëve, anglicky Democratic Alliance of Albanians, zkratka LDSH), místo Mládežnické aliance Albánců, a tato strana navíc jako jediná kandidovala samostatně. Zbylých 6 stran se spojilo do 2 koalic, které byly oproti minulým volbám také trochu pozměněné. První koalicí byla takzvaná Albánská koalice s Jedním cílem (Koalicioni Shqiptar Me Një Qëllim, anglicky Albanian Coalition with One goal, zkratka KSHMNQ), která se skládala z již známých stran LDMZ, PD a AKP. Druhou koalicí byla koalice Rozhodní Albánci (Shqiptarët të Vendosur, anglicky Albanians Decisively, zkratka SHV) tvořená FORCou, AA a UDSH, která se po neuspokojivém výsledku v minulých volbách rozhodla spojit do koalice. V těchto volbách získala pouze jeden mandát koalice Rozhodní Albánci, což je nejnižší zisk počtu mandátů od vyhlášení černohorské nezávislosti. Rozhodní Albánci získali 1,27 % všech hlasů. Z této koalice získala strana UDSH pro svého politika Mehmeta Zenku post ministra pro lidská a menšinová práva. Obnovila tak určitou tradici, jelikož od roku 2006 do roku 2012 tuto funkci vždy zastával člen UDSH. Albánská koalice s Jedním cílem získala 0,89 % hlasů, čímž překonala požadovanou hranici 0,7 %, ale do parlamentu se nedostala. Tím si pohoršila oproti minulým volbám, kdy, v trochu odlišném složení, získala jeden mandát. Demokratická aliance Albánců získala pouze 0,4 % hlasů (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2016).

V Graf 4 a Tabulka 5 vidíme, že v Ulcinju i v Podgorici zvítězili Rozhodní Albánci. FORCA, i přesto, že byla v těchto volbách v jiné koalici než v předchozích volbách, navázala

na výsledek z voleb v roce 2012, kdy zvítězila ve všech třech zkoumaných opštinách. Ve volbách 2016 se jí ale nepodařilo vyhrát v Gusinje, kde byla překonána Demokratickou aliancí Albánců, která zde, jakožto nová strana, dokázala dosáhnout nejvyššího podílu mezi albánskými stranami či koalicemi, kdy dosáhla relativního zisku přes 12 %, což je skoro o 3 procentní body více, než zde dosáhla druhá SHV. KSHMNQ v Gusinje nezískala téměř žádné hlasy. Tato koalice získala nejvíce hlasů absolutně i relativně v Ulcinju, ale asi o 500 hlasů více zde získala SHV. V Podgorici získala relativně hodně hlasů nová LDSH, ale na pokoření SHV to nestačilo. Tyto volby byly prvními, ve kterých nezískaly albánské politické subjekty dohromady nadpoloviční většinu hlasů v Ulcinju, jelikož získaly dohromady pouze necelých 49 % hlasů, což byl jejich nejnižší podíl ve volbách konaných v samostatné Černé Hoře. Oproti minulým volbám se jedná o propad větší než 12 procentních bodů. V Podgorici taktéž poprvé od černoohorské samostatnosti klesl podíl zisku albánských stran a koalic dohromady pod 2 %. V Gusinje se v těchto volbách dočkaly albánské strany a koalice kolektivního zisku lehce nad 22 %. V celé Černé Hoře získaly albánské politické subjekty pouze lehce nad 2,5 % hlasů, čímž se oproti minulým volbám značně zhoršily, a to skoro o 1 procentní bod. Pokud bychom opět předpokládali, že Albánci tvoří 5 % obyvatel Černé Hory, a žádná jiná národnost nevolila jejich strany, zjistili bychom, že přibližně pouze polovina Albánců, kteří v těchto volbách volili, hlasovali pro albánské strany či koalice. Celkově byly tyto volby pro Albánce, oproti minulým, zklamáním, ovšem alespoň znovu získali post ministra pro lidská a menšinová práva (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2016). *Tabulka 1*

Graf 4 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2016 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

	SHV FORCA + AA + UDSH	KSHMNQ LDMZ + PD + AKP	LDSH
Ulcinj Absolutní zisk	3199	2680	59
Ulcinj Relativní zisk	26,20 %	21,95 %	0,48 %
Podgorica Absolutní zisk	1095	265	827
Podgorica Relativní zisk	0,93 %	0,22 %	0,70 %
Gusinje Absolutní zisk	205	12	266
Gusinje Relativní zisk	9,40 %	0,55 %	12,20 %
Celkem Absolutní zisk	4499	2957	1152
Celkem Relativní zisk	3,40 %	2,23 %	0,87 %
Celá ČH Absolutní zisk	4854	3394	1542
Celá ČH Relativní zisk	1,27 %	0,89 %	0,40 %

Tabulka 5 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2016 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

4.5 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2020

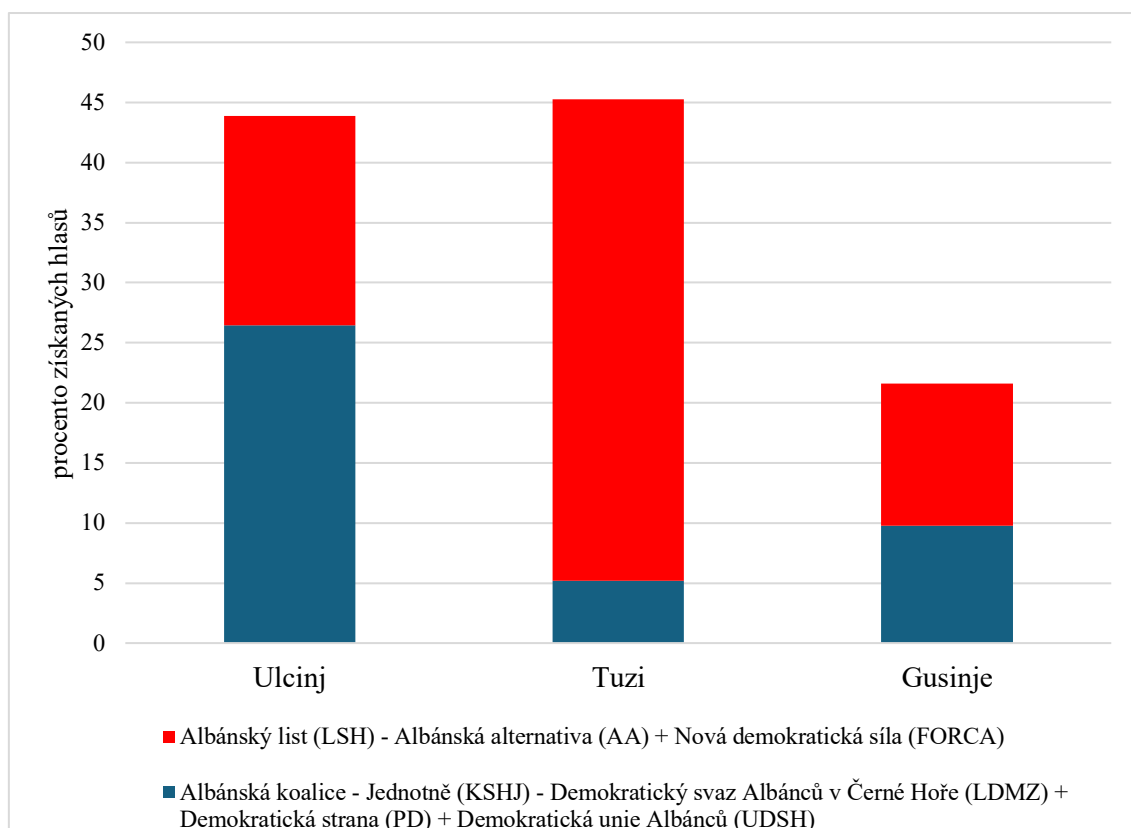
Po parlamentních volbách v roce 2016 začala opozice bojkotovat parlament, což pokračovalo i do roku 2017. Opozice nařkla vládu z volebního podvodu, a také z nerovných podmínek pro všechny strany během předvolební kampaně a voleb. Dále opozice požadovala předčasné volby, a to nejpozději v roce 2018, což se nestalo. Napětí v Černé Hoře bylo nejvyšší za poslední roky, polarizace voličů byla vysoká. V roce 2019 se dostaly na povrch různé korupční aféry týkající se DPS, což vyvolalo masivní protesty trvající až do roku 2020. Volby se konaly na konci srpna 2020. Po 30 letech volby vyhrála opozice, a sesadila tak dlouho vládoucí DPS. K moci se dostaly tři proevropské koalice, které plně podporovaly integraci Černé Hory do EU. Zároveň vyzvaly menšinové strany, aby jim pomohly při sestavování technokratické vlády, která měla pomoci vrátit Černou Horu zpět na správnou cestu ke směřování do EU, bojovat s korupcí, depolitizovat státní instituce a provést reformu volebního zákona (Balkan Insight 2020, Organization for Security and Co-operation in Europe 2020).

Po dlouhém čekání se albánská menšina v roce 2018 dočkala zřízení samostatné opštiny Tuzi, která se tím oddělila od Podgorice. V následujících grafech a tabulkách proto bude místo Podgorici zobrazeno Tuzi, a zároveň budou grafy nově ukazovat relativní zisky albánských politických stran či koalic, oproti absolutním, které byly použity u předchozích voleb z výše zmíněných důvodů.

Volební účast v těchto volbách byla rekordní v samostatné Černé Hoře, kdy dosáhla skoro 77 %, tedy o více než 3 procentní body, než byla ve volbách v roce 2016. 5 kandidujících albánských stran se rozdělilo do dvou koalic, žádná strana nekandidovala samostatně, což je v rámci Černé Hory velkou změnou. První koalice, Albánský list (Lista Shqiptare, anglicky Albanian List, zkratka LSH), byla tvořena Albánskou alternativou a Novou demokratickou silou. Druhá, a to Albánská koalice – Jednotně (Koalicioni i Bashkuar Shqiptar, anglicky Albanian Coalition – Unanimously, zkratka KSHJ), se skládala z LDMZ, PD a UDSH. Obě koalice jsou do jisté míry nástupci koalic z minulých voleb. Z koalice Albánský list odešla UDSH, která přešla do konkurenční KSHJ, kde nahradila AKP. Stejně jako v předešlých volbách, úspěšnější z těchto dvou koalic byla koalice složená z AA a FORCy, která získala skoro 1,6 % hlasů, a opět získala jeden mandát. Albánská koalice – Jednotně, se oproti předchozím volbám, kde Albánská koalice získala ani ne procento všech hlasů a nedostala se do parlamentu, zlepšila, získala přes 1,1 % hlasů a stejně jako Albánský list získala jeden

mandát. Jelikož byla vláda složena z expertů, nikdo z uvedených koalic nezískal žádný ministerský post (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2020). *Tabulka 1*

Z Graf 5– Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2020 ve vybraných opštinách a Tabulka 6 vidíme zastoupení jednotlivých koalic ve sledovaných opštinách. V Graf 5 jsou zobrazena procenta hlasů, kolik jednotlivé koalice získaly. V Ulcinju zvítězila Albánská koalice – Jendotně, přičemž v minulých volbách zde byla druhá. Její relativní zisk se zvýšil o necelých 5 procentních bodů. V Tuzi jednoznačně dominovala koalice Albánský list, a to nejspíše z důvodu prezence Nika Gjelošhaje, vůdce Albánské Alternativy, který má v Tuzi značný vliv. Albánský list zde získal přes 40 % všech hlasů, nejen mezi albánskými koalicemi, ale celkově ze všech kandidujících stran. I v minulých volbách, kdy bylo Tuzi součástí Podgorice, zde vyhrála koalice, ve které byla Albánská alternativa. V Gusinje byl souboj mezi těmito dvěma stranami nejvyrovnanější, o pár desítek hlasů zde zvítězil Albánský list, který byl v minulých volbách v Gusinje, co se týče albánských stran nebo koalic, druhý. V Ulcinju opět došlo k propadu podílu zisků albánských koalic, a to na necelých 44 %. V Tuzi byl relativní podíl hlasů pro albánské koalice zanedbatelně vyšší, a to lehce přes 45 %, čímž se jedná o opštinu s nejvíce relativními hlasy pro albánskou menšinu. V Gusinje taktéž došlo k mírnému poklesu, a to asi pouze o 0,5 procentního bodu. Ovšem zisky za celou Černou Horu se nepatrně zvýšily, a to na hodnotu lehce přes 2,7 %. Došlo tedy k relativnímu zvýšení v touto práci nezkoumaných opštinách. V případě předpokladu, že Albánci tvoří přibližně 5 % černohorské populace, a albánské koalice volili pouze Albánci, žádná jiná národnost, došli bychom se ke zjištění, že albánské koalice volilo přibližně 55 % Albánců, což je oproti minulým volbám mírné zlepšení (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2020). *Tabulka 1*

Graf 5 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2020 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

	KSHJ LDMZ + PD + UDSH	LSH AA + FORCA
Ulcinj Absolutní zisk	3538	2326
Ulcinj Relativní zisk	26,46 %	17,40 %
Tuzi Absolutní zisk	426	3284
Tuzi Relativní zisk	5,20 %	40,06 %
Gusinje Absolutní zisk	208	253
Gusinje Relativní zisk	9,75 %	11,86 %
Celkem Absolutní zisk	4172	5863
Celkem Relativní zisk	17,60 %	24,74 %
Celá ČH Absolutní zisk	4675	6488
Celá ČH Relativní zisk	1,14 %	1,58 %

Tabulka 6 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2020 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

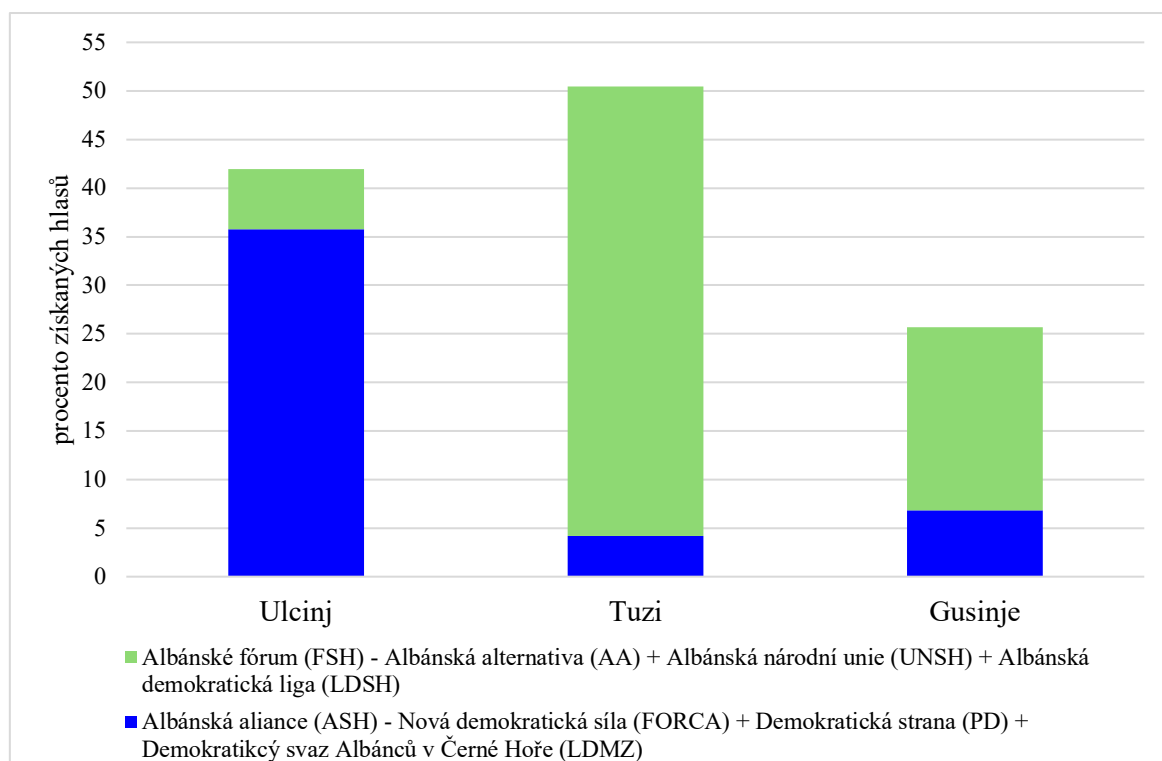
4.6 Albánské politické strany v parlamentních volbách v roce 2023

Technokratická vláda vládla do začátku roku 2022, kdy byla volena nová vláda. Ta však nedostala důvěru, a tak byla v dubnu sestavena menšinová vláda z několika prosrbských, ale i proevropských stran. Premiérem se stal Dritan Abazović ze strany Sjedinená reformační akce (Ujedinjena reformska akcija, anglicky United Reform Action, zkratka URA), což je etnický Albánec, který se však neangažoval v žádné z albánských politických stran. Je to však z pohledu albánské menšiny skvělé, že se premiérem stal právě etnický Albánec, a celkově to přidalo na popularitě albánské menšiny v Černé Hoře. V jeho vládě byli 4 ministři z menšinových stran, konkrétně se ministrem veřejné správy stal Marash Dukaj z koalice Albánský list, a ministrem pro lidská a menšinová práva se stal Fatmir Gjeka z Albánské koalice – Jednotně. Po několika neúspěšných pokusech sestavit novou vládu rozpustil prezident Milo Dukanović parlament v březnu 2023 a vyhlásil nové volby na červen 2023 (Oculus News 2022, Reuters 2022).

Volební účast v těchto parlamentních volbách činila pouhých přibližně 56 %, což je masivní pokles oproti předchozím volbám, kde přišlo volit přes 76 % oprávněných voličů. To je rekordně nejnižší účast v parlamentních volbách v samostatné Černé Hoře. Možným důvodem pro nízkou volební účast může být únava společnosti z častých politických změn, které nemají žádný výsledek. 6 albánských stran se v těchto volbách spojilo do dvou koalic, přičemž složení těchto koalic bylo oproti minulým volbám značně odlišné. Koalici Albánské fórum (Forumi Shqiptar, anglicky Albanian Forum, zkratka FSH) tvořila Albánská alternativa s Albánskou národní unií (Unioni Nacional Shqiptar, anglicky Albanian National Union, zkratka UNSH) a Demokratickou aliancí Albánců, přičemž UNSH v těchto volbách kandidovala vůbec poprvé. Druhou koalicí byla Albánská aliance (Aleanca Shqiptare, anglicky Albanian Alliance, zkratka ASH), jejímiž členy byly již známé strany FORCA, PD a LDMZ. Z těchto dvou koalic se ve volbách v roce 2023 lépe umístila první zmiňovaná, tedy Albánské fórum. Celkově získala skoro 2 % všech hlasů v Černé Hoře, a tím získala 2 poslanecké mandáty. Albánská aliance na tom nebyla o mnoho hůře, získala necelých 1,5 % hlasů a 1 mandát. Obě tyto koalice se staly vládními stranami, a obsadily posty tří ministerstev. Ministrem veřejné správy se opět stal Marash Dukaj z Albánského fóra, a Nik Gjeloshaj, taktéž z Albánského fóra se stal ministrem hospodářského rozvoje Nik Gjeloshaj, který zároveň zastává funkci jednoho ze sedmi místopředsedů vlády. Z Albánské aliance získal post ministra pro lidská a menšinová práva

Fatmir Gjeka (Party Systems and Governments Observatory 2023, Državna Izborna Komisija Crne Gore 2023).

V Graf 6 a *Tabulka 1* Tabulka 7 jsou opět vyobrazeny zisky albánských koalic v těchto volbách ve sledovaných opštinách. Koalice, která získala vyšší podíl hlasů v Ulcinju, získala nižší podíl v Tuzi a Gusinje. To platilo i v minulých volbách. V tomto případě tedy v Ulcinju zvítězila Albánská aliance, která zde získala přes 35 % hlasů. Albánské fórum zde získalo pouze asi jen 6 % hlasů. V Tuzi však FSH zvítězilo, a to ještě více drtivě než ASH v Ulcinju. FSH totiž získalo přes 46 % hlasů, přičemž ASH pouze lehce přes 4 %. V Gusinje taktéž zvítězilo FSH, kdy získalo v podstatě téměř třikrát více hlasů, než ASH, a to skoro 19 % oproti necelým 7 % v případě ASH. Pokud se podíváme na podíl hlasů získaných albánskými koalicemi dohromady v jednotlivých opštinách, zjistíme, že v Ulcinju došlo k lehkému propadu, co se týče zisku albánských koalic, kdy získaly necelých 42 %. V Tuzi naopak došlo ke zvýšení podílu pro albánské strany, a to dokonce lehce přes 50 %. V Gusinje došlo taktéž k navýšení podílu, tudíž celkem zde albánské koalice získaly přes 25 % hlasů. Za celou Černou Horu získaly albánské koalice dohromady 3,40 %, což je oproti volbám v roce 2020 značné zvýšení. Opět můžeme využít tradiční úvahu, kde při předpokladu, že Albánci tvoří přibližně 5 % černohorské populace, a albánské koalice nevolila žádná jiná národnost než Albánci, tak by albánské koalice volilo skoro 70 % Albánců, což je oproti minulým volbám opět zlepšení (Državna Izborna Komisija Crne Gore 2023).

Graf 6 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2023 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

	ASH FORCA + PD + LDMZ	FSH AA + UNSH + LDSH
Ulcinj Absolutní zisk	3657	640
Ulcinj Relativní zisk	35,73 %	6,25 %
Tuzi Absolutní zisk	278	3061
Tuzi Relativní zisk	4,20 %	46,22 %
Gusinje Absolutní zisk	116	322
Gusinje Relativní zisk	6,81 %	18,90 %
Celkem Absolutní zisk	4512	5767
Celkem Relativní zisk	21,82 %	21,67 %
Celá ČH Absolutní zisk	4512	5767
Celá ČH Relativní zisk	1,49 %	1,91 %

Tabulka 7 – Zisky albánských politických stran v parlamentních volbách v roce 2023 ve vybraných opštinách

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

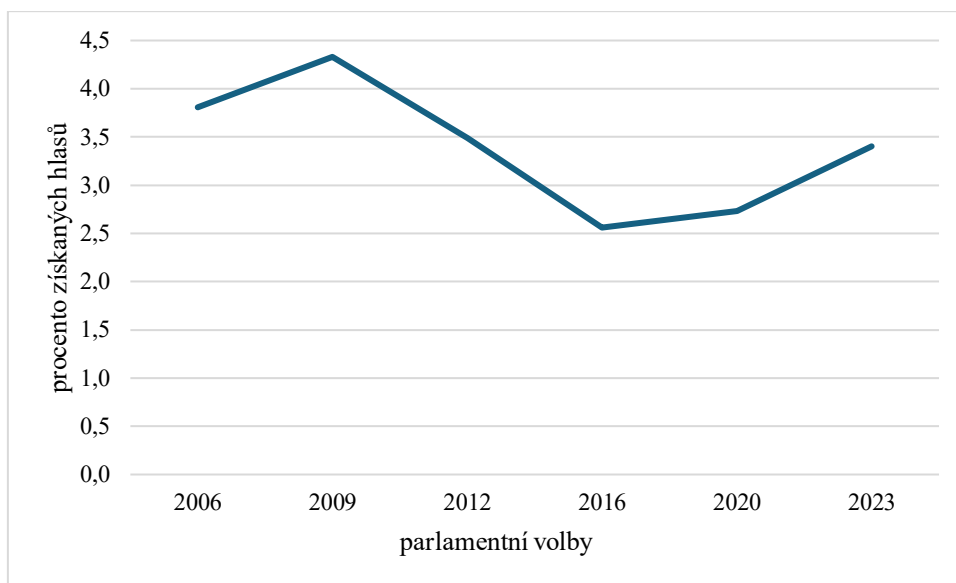
4.7 Shrnutí zastoupení albánských stran v parlamentních volbách

Albánské politické strany či koalice pravidelně kandidují do parlamentních voleb v Černé Hoře. V průběhu let prošly politické strany, i formované koalice značným vývojem. V prvních dvou volbách, v roce 2006 a 2009, bylo typické, že kandidovaly většinou samostatné strany. V každé z obou voleb byla pouze jedna koalice, a tři samostatně kandidující strany. Ve volbách v roce 2012 to bylo z tohoto pohledu vyrovnané, jelikož kandidovaly jak dvě koalice, tak dvě samostatné strany. V dalších volbách už kandidovaly pouze dvě koalice a jedna samostatná politická strana. Poslední dvoje volby, v roce 2020 a 2023, kandidovaly pouze dvě koalice. Můžeme tedy zaznamenat určitý trend formování politických stran do koalic. Co se týče samotného počtu stran, ať už v koalicích, či samostatně, jejich počet se v průběhu let nijak drasticky neměnil. V letech 2006 a 2009 kandidovalo pět stran, v letech 2012 a 2016 sedm stran, v roce 2020 pět stran a v roce 2023 šest stran. Jediné dvě strany, které kandidovaly ve všech volbách, jsou Demokratický svaz Albánců v Černé Hoře a Albánská alternativa. Kromě posledních voleb v roce 2023 také Demokratická unie Albánců kandidovala ve všech volbách. Nová demokratická síla a Demokratická strana kandidovaly ve čtyřech ze šesti voleb, obě až od roku 2012 do současnosti. Jde tedy vidět, že v dnešní době kandidují hlavně strany, které působí na politické scéně delší dobu, a ty jsou v koalicích doplněny o nové, méně zkušené strany.

V průběhu let se proměnilo obsazení různých ministerstev albánskými politiky. V roce 2006 a 2009 získala UDSH post ministra pro lidská a menšinová práva, po volbách v roce 2006 jej zastával Fuad Nimani, a o tři roky později ho v této funkci vystřídal Ferhat Dinosha. V letech 2012 až 2016 nezastával ministerský post žádný albánský politik z albánské menšinové strany, přičemž po volbách v roce 2016 se do funkce ministra pro lidská a menšinová práva vrátil politik z UDSH, a to Mehmet Zenka. Jelikož byla po volbách v roce 2020 sestavena technokratická vláda, žádný z albánských politiků nezískal ministerský post. Ovšem ve vládě Dritana Abazoviće, etnického Albánce, který není členem albánské strany, získali albánští politici z albánských koalic dva ministerské posty, přičemž ministrem veřejné správy se stal Marash Dukaj z koalice Albánský list, a ministrem pro lidská a menšinová práva se stal Fatmir Gjeka z Albánské koalice – Jednotně. Po volbách 2023 zůstaly oba tyto ministerské posty zastoupeny stejnými politiky, a navíc k nim přibyl Nik Gjeloshaj, jakožto ministr hospodářského rozvoje a zároveň jeden z místopředsedů vlády. Se změnou vládnoucích poměrů v černohorské politice po roce 2020 si můžeme všimnout, že Albánci jsou, minimálně co se

ministerských postů týče, mnohem lépe zastoupeni než kdy dříve. Svědčí to o inkluzivní politice vládnoucích stran, a také vnímání národnostních menšin, a to ne pouze Albánců, ale i jiných, jakožto plnohodnotnou součást státu.

Z Graf 7 je vidět, jak si všechny strany či koalice zastupující albánskou menšinu dohromady vedly v jednotlivých volbách. Vidíme, že dva nejvyšší podíly zisku albánských stran byly ve dvou volbách hned po vyhlášení nezávislosti. To lze argumentovat tím, že Albánci chtěli po vyhlášení nezávislosti co nejvíce podporovat své menšinové strany, aby se zlepšila jejich situace ve státě, postavení ve společnosti, ekonomická situace a podobně. V neposlední řadě chtěli Albánci dosáhnout vyhlášení Tuzi jako opštiny. V letech 2012 a 2016 nastal takřka lineární pokles podílu získaných hlasů albánskými politickými subjekty. V této době se v černohorské politice řešily hlavně otázky týkající se integrace do EU a NATO, a tak se dá předpokládat, že kvůli tomu Albánci volili spíše mainstreamové černohorské strany, jelikož ty opravdu rozhodovaly, jaké bude další směřování země, nežli albánské strany, které v tomto ohledu neměly dostatečnou moc. V letech 2020 a 2023 došlo k lehkému zvýšení podílu zisku albánských stran, a situace se vrátila do podobného stavu, jako při volbách v roce 2012. Následující volby mohou ukázat, jak se bude v budoucnu vyvíjet politické zastoupení Albánců. Pokud by zisky pokračovaly ve vzestupném trendu jako v letech 2020 a 2023, mohou se albánské politické subjekty dočkat podobných zisků jako v letech 2006 a 2009. Do značné míry to však záleží na vnitropolitické situaci a výzvám, kterým bude Černá Hora čelit.

Graf 7 – Celkové zisky albánských politických stran v jednotlivých parlamentních volbách v samostatné Černé Hoře

Zdroj: dik.co.me, vlastní zpracování

5 Politická situace albánské menšiny zjištěná z rozhovorů

V této kapitole jsou reflektovány myšlenky a názory respondentů týkající se politické situace albánské menšiny zjištěné z rozhovorů, konané při terénním výzkumu v Černé Hoře v únoru 2025. Vše, co je zde uvedeno, jsou názory a poznatky respondentů, nikoliv autora práce. Formulace poznatků respondentů není doslovná, text je lehce stylisticky upraven, aby se dal plynuleji číst. Kontext, myšlenky a názory respondentů jsou i přes drobné úpravy formulací zachovány.

Albánská menšina, stejně jako ostatní menšiny, hrála při referendu klíčovou roli. Menšiny se chtěly oddělit od Srbska, a také proto přijelo volit hodně Albánců žijících v zahraničí, jelikož viděli šanci na lepší budoucnost. A právě díky menšinám bylo hlasování o referendu úspěšné, jelikož požadovaná hranice 55 % byla překonána pouze asi o 0,5 %, což by bez přízně menšin nebylo možné (Respondent 1, 3, 4, 7). Všechny albánské strany v té době podporovaly nezávislost, bylo je dosti slyšet i na veřejnosti. Nejznámější albánský politik v té době byl Ferhat Dinosa, což byl vůdce UDSH, která byla v té době nejvýznamnější albánskou stranou v Černé Hoře. Jelikož byli Albánci pro referendum, tak dává smysl, že byli spojenci vládnoucích stran, tedy hlavně DPS. Samozřejmě ne všechny albánské strany podporovaly DPS stejně, některé ji podporovaly méně, jako například LDMZ (Respondent 3, 5). Respondent 4 tvrdí, že albánské politické strany byly vždy rozdělené, někdo podporoval DPS, někdo naopak podporoval opozici. Po roce 2020 drží albánské strany pospolu a reprezentují albánskou menšinu v parlamentu. Respondent 7 sdělil, že do roku 2020 byly všechny albánské strany protisrbské, ale po roce 2020 jsou vůči Srbsku některé strany tolerantnější a některé jej i nenápadně podporují.

Dříve měli Albánci speciální volební okruh, ve kterém volili pět míst do parlamentu, ovšem ostatní menšiny, jako Bosňáci a Chorvati chtěli mít také určitou výhodu, a tak byl volební zákon pozměněn. Nyní pro menšinové strany platí speciální volební zákon, který určuje, že jim pro vstup do parlamentu stačí 0,7 % hlasů místo klasických 3 % pro civilní strany. Díky tomuto zákonu jsou vůbec některé albánské strany v parlamentu, kdyby takový zákon nebyl, tak by tam nebyly (Respondent 3). Respondent 4 si myslí, že by bylo dobré, kdyby měly jednotlivé menšiny garantovaný počet mandátů v parlamentu podle jejich populace. Respondent 7 tvrdí, že albánské strany byly součástí všech vlád od roku 2006, přičemž poprvé nebyly součástí v roce 2020, ale po dalších volbách v roce 2023 se opět do vlády dostaly. Respondent 4 si myslí, že situace albánské menšiny se zlepšila po roce 2020, kdy došlo k demokratické

změně, protože předtím vládla DPS, která byla bezohledná k menšinám. Dukanović řekl, že Tuzi nikdy nebude samostatnou opštinou. DPS také hodně měnila svou politiku, dříve byli prosrbsbí, ale poté více proevropští, a k referendu potřebovali podporu menšin, i když vůči menšinám ze strany DPS docházelo k perzekuci. Podle Respondenta 3 byly po politických změnách v roce 2020 všechny albánské strany v opozici, protože nová vláda byla značně navázána na srbskou pravoslavnou církev. Premiérem se stal Dritan Abazović, který byl ze strany URA, která nedělá rozdíly mezi Černohorci a Srby, což je jedno z konfliktních témat v dnešní Černé Hoře (Respondent 7). To, že byl Abazović premiér, a ve vládě nebyly zastoupeny žádné albánské strany, brali Albánci jako zradu (Respondent 3). Respondent 7 tvrdí, že jedním z hlavních nedostatků vlády v roce 2020 bylo nedostatečné zastoupení albánských stran, i když Dritan Abazović byl premiér, ale nebyl z albánské strany. Není běžné, aby v zemi, kde máte 5% menšinu, jste z ní zvolili premiéra. Respondent 7 zároveň při rozhovoru sdělil, že v Černé Hoře platí takové nepsané pravidlo, že vláda bez albánské reprezentace je nedokonalá, vadná. Každá vláda je chce mít zastoupeny, a nejen je, i Bosňáky. Černá Hora chce být inkluzivní zemí, je to zakotveno v ústavě. Navíc je to možná také kvůli referendu, jelikož to byl společný úspěch všech národností. Respondent 5 tvrdí, že po roce 2020 se zastoupení Albánců v politických institucích a v parlamentu zlepšilo, a Albánští politici mohou mluvit albánsky, což bylo předtím zakázáno. Albánci respektují Černou Horu, a platí to i naopak.

Po volbách v roce 2023 se albánské strany opět staly součástí vlády a mají v ní několik funkcí (Respondent 3). Nyní jsou ve vládě tři albánští ministři, a to Fatmir Gjeka, Nik Gjelošhaj a Marash Dukaj. Mezi hlavní albánské strany patří Albánská alternativa, jejím vůdcem je Nik Gjelošhaj, který je současným ministrem pro ekonomický rozvoj a vicepremiérem, a dříve byl prvním starostou Tuzi. Gjelošhaj je hodně konzervativní co se týče politických názorů. Další stranou je Demokratická strana, kterou vede Fatmir Gjeka, tato strana je nyní v Albánské koalici. Dále je zde více menších stran (Respondent 1, 2). Respondent 3 se vyjádřil, že i jiné strany, které nejsou albánské, mají některé členy a poslance, kteří jsou etnickými Albánci, a to většinou DPS. V parlamentu je asi šest nebo sedm poslanců, kteří jsou Albánci, což je v parlamentu s 81 poslanci slušné zastoupení. Dříve měli albánské strany často pouze ministerstvo pro lidská a menšinová práva, ale nyní je Nik Gjelošhaj navíc vicepremiérem, a chce se zabývat i tématy která nejsou vyloženě pouze menšinová a albánská. Zároveň si Respondent 3 myslí, že albánští politici jsou více viditelní i v lokálních vládách a v nižších vrstvách administrativy. Respondent 1 tvrdí, že vláda menšiny potřebuje, a proto jim

dává posty ve vládě. Respondent 1 si nemyslí, že by vládnoucí strany vyloženě chtěly zachovávat albánská práva a jejich kulturní bohatství, spíše je to politické rozhodnutí. Na druhou stranu to, že ve vládě jsou, jim dává větší možnosti k zachování své kultury než jiným menšinám, jako jsou například Romové nebo Egyptané. Pro potřeby menšin existuje státní fond pro menšiny (Respondent 1). Respondenti 7 i 8 se shodují v důležitosti albánských stran při volbách. Tvrdí, že pro úspěšné sestavení vlády je často potřeba jejich přítomnost, jelikož zisky pročernohorských a prosrbských stran jsou vyrovnané a albánské strany tím mohou pomoci získat některým z nich většinu. Za to pak mohou požadovat určité výhody pro albánskou menšinu (Respondent 8).

V minulosti byla pozice Albánců ve společnosti horší, takže co se týče politických cílů, chtěli více práv a věcí spojených s každodenním životem, hlavně co se používání jazyka týče. Dále chtěli více rozvinout albánské oblasti, jelikož jsou zaostalé a vylidněné. Neměli moc politických požadavků, spíše ekonomických (Respondent 3). Respondent 1 tvrdí, že pozice Albánců se během let změnila k lepšímu, získali samostatnost Tuzi, mají více ministrů i poslanců, a celkově jsou Albánci více akceptováni ve společnosti, celkově se etnická distance v Černé Hoře snižuje. Respondent 5 se vyjádřil, že dříve bylo hlavním cílem dosáhnout samostatnosti Tuzi, nyní Albánci chtějí větší zastoupení ve státních institucích. Respondent 8 sdělil, že v posledních letech se reprezentace Albánců v politice zlepšila, stejně jako jejich práva, obzvláště po vyhlášení samostatné opštiny Tuzi, což dalo Albáncům větší kontrolu nad lokální samosprávou. Zároveň Respondent 8 tvrdí, že hlavními cíli albánských stran jsou nyní prosazování menšinových práv a také zvyšování ekonomických investic do albánských oblastí, a to hlavně do Ulcinju a Tuzi, a také požadují lepší reprezentaci ve vládních institucích. Pokud by Respondent 8 mohl něco změnit, tak by určitě zavedl programy v albánském jazyce na vysokých školách v Černé Hoře, a pokud by to šlo, tak i zavedl některé pracovní pozice ve státním sektoru v albánštině. Zároveň stejný respondent tvrdí, že by bylo dobré, kdyby bylo ve vládě více albánských stran, ale zároveň konstatuje, že teď jsou na tom Albánci mnohem lépe než dříve.

Co se týče vztahů s ostatními zeměmi, kde žijí Albánci, Respondent 6 uvedl, že dříve neměli Albánci v Černé Hoře žádný kontakt s Albánci v Albánii, jelikož byla kvůli režimu Envera Hodži uzavřená. Po roce 1992, kdy se Albánie otevřela, se situace mnohem zlepšila, a Albánci v Černé Hoře s ní mají velmi dobré vztahy. Dobré vztahy panují i s Kosovem a Severní Makedonií. Tvzení Respondenta 3 toto potvrzuje, tvrdí, že celá Černá Hora má s Albánií dobré vztahy a je to mnohem jiné, než před rokem 1992, kdy byly v podstatě znepřátelené země.

Běžně nyní Černohorci cestují do Albánie na výlety, nákupy, za památkami a podobně. Respondent 1 k tomuto tématu uvedl, že i tím, že Černá Hora uznala Kosovo, se změnilo vnímání Albánců v Černé Hoře k lepšímu.

6 Diskuze

Výzkumná zjištění z rozhovorů a analýzy parlamentních voleb do značné míry korespondují s odbornou literaturou. Albánská menšina a její politické strany byly velmi důležité při referendu v roce 2006, a i později během vlády DPS, jelikož jak uvádí Lika (2024), politická situace v Černé Hoře je velmi specifická, a menšinové strany byly často spojenci DPS, která jim mohla garantovat stabilitu a ochranu vůči Srbům. Zároveň autor uvádí, že Albánci často nevolili pouze své menšinové strany, ale často volili mainstreamové politické strany, a to hlavně DPS, a i někteří albánští politici nejsou členy menšinových stran, ale právě DPS, nebo jiných, mocných stran v černohorské politice. Na základě analýzy parlamentních voleb a uskutečněných rozhovorů toto tvrzení můžeme potvrdit. V analýze voleb můžeme z grafů a tabulek vidět, že rozhodně ne všichni Albánci ve sledovaných opštinách volili své menšinové strany. Sice nám tabulky a grafy v analýze voleb neukazují, jaké jiné strany tak Albánci volili, ale z uskutečněných rozhovorů vyplývá, že to byla hlavně právě DPS, ve které bylo, a je určité množství politiků, kteří jsou etnickými Albánci.

Zároveň Lika (2024) tvrdí, že s poklesem hrozeb, které činí menšinám srbské strany v Černé Hoře, se bude zvyšovat podíl volebních zisků menšinových stran. Autor tvrdí, že tento “posun“ k menšinovým politickým stranám je vidět pomalu od roku 2006, a výrazněji po vstupu Černé Hory do NATO v roce 2016. Toto tvrzení z mého pohledu platí jen z části. Volební zisky albánských stran byly opravdu vyšší v letech, kdy v černohorské politice nepanovaly konflikty mezi Srby, Černohorci a menšinami. To je vidět hlavně v letech 2006 a 2009. S čím ale nemohu souhlasit, je druhá věta autorova tvrzení. Dalo by se z ní vyvodit, že zisky albánských stran se od roku 2006 pomalu zvyšovaly, a rapidněji se zvyšovaly po roce 2016. Z analýzy parlamentních voleb v této práci to zřejmé není, naopak, nevyšších zisků dosáhly albánské strany v letech 2006 a 2009, a poté v následujících dvou volbách jejich zisky značně klesly. To může být do značné míry způsobeno právě hrozbami spojenými se srbskými stranami, a otázkami o dalším směřování země. V letech 2020 a 2023 se zisky albánských stran oproti předchozím volbám navýšily, ale ne tak výrazně, jak může naznačovat autorovo tvrzení. Lze však předpokládat, že v následujících volbách budou zisky albánských stran vyšší, než ve volbách v roce 2023.

Vukićević a Šturanović (2021) píší, že po parlamentních volbách v roce 1998 se menšinové strany domluvily s DPS na politické spolupráci. Od té doby do roku 2020 byly menšinové strany součástí všech vlád, a cílily na zlepšení situace menšin. Jedním z hlavních cílů

a požadavků albánských stran bylo založení samostatné opštiny Tuzi. Všechny albánské politické strany byly pro oddělení Tuzi od Podgorice. Toto byla jedna z mála otázek, na které se dokázali Albánci mezi sebou shodnout, jelikož mezi nimi panuje značná nejednotnost, o čemž svědčí i rozdělení do více menších politických stran (Vukićević, Šturanović 2021). V této bakalářské práci bylo zjištěno, že ne vždy tvořily albánské strany vládní koalici, což by mohlo být v rozporu s výše zmíněným tvrzením. Ovšem toto tvrzení zahrnuje strany všech menšin, nejen Albánců, a tak jej nelze vyloučit. To, že menšinové strany cílí na zlepšení situace menšin, je v případě Albánské menšiny, na základě zjištěných informací, pravda. Hlavním cílem albánských politických stran zjištěným z rozhovorů a médií bylo opravdu dlouhodobě formování Tuzi, jakožto samostatné opštiny. A tvrzení, že Albánci jsou politicky nejednotní a rozdělení do mnoha politických stran, potvrzují jak rozhovory, tak analýza parlamentních voleb. Zároveň je tento problém také zmíněn v odborné literatuře, a to konkrétně v práci Zejnullahiho (2015).

Jednotliví respondenti měli v rozhovorech různé názory, což je na jednu stranu pozitivní, jelikož to zvýšilo diverzitu odpovědí a určitým způsobem to rozšířilo poznatky o zkoumaném tématu. Na druhou stranu hlavní rozdíly panovaly ve výpovědích akademických pracovníků a výpovědích albánských studentů, a to hlavně v otázkách týkajících se zastoupení Albánců ve společnosti a jejich politické angažovanosti. Při rozhovorech s akademickými pracovníky měl tazatel (autor práce) pocit, že jejich odpovědi jsou z drtivé většiny založené na faktech, a albánskou menšinu vnímají neutrálně, bez určitého citového zabarvení. U rozhovorů s albánskými studenty tazatel takový pocit neměl, bylo na nich znát, že vůči některým skutečnostem pociťují určitou křivdu, a některé jejich odpovědi nepřišly tazateli založené na racionalitě, ale spíše na osobních přáních a subjektivních pocitech. Autor práce tímto nechce nijak diskreditovat jejich odpovědi, naopak si jich váží, jen mu přijde vhodné toto zde zmínit.

Závěr

Tato práce si kladla za cíl analyzovat politické zastoupení a společenské postavení albánské menšiny v Černé Hoře se zaměřením na jejich identitu, participaci v politickém prostředí a historický vývoj. V první polovině se práce snažila odpovědět na otázku, jak se mezi sebou liší tři největší albánskojazyčné regiony v Černé Hoře, tedy opštiny Ulcinj, Tuzi a Gusinje. K zodpovězení této otázky do značné míry přispělo terénní šetření, při němž byly uskutečněny polostrukturované rozhovory a pozorování. Práce ukázala, že tyto regiony se liší v mnoha ohledech. Ulcinj leží u moře a má velký potenciál co se týče cestovního ruchu, Tuzi leží v blízkosti Podgorice a tím mají jeho obyvatelé velkou výhodu v oblasti pracovních a studijních příležitostí. Gusinje se nachází v malebném horském prostředí národního parku Prokletije. Nejvíce obyvatel žije v Ulcinju, a to přes 20 tisíc, v Tuzi jich je asi 13 tisíc a v Gusinje pouhé 4 tisíce. Nejvyšší podíl albánského obyvatelstva má z těchto tří opštin Ulcinj, nejnižší Gusinje, kde Albánci tvoří pouze asi třetinu, a většinovou národností jsou zde Bosňáci. Tuzi je, na rozdíl od muslimského Ulcinju a Gusinje, do jisté míry rozdělené mezi římskokatolické křesťanství a islám. Ohledně působení na okolí, a také politického směřování, působí ze tří sledovaných opštin nejvíce otevřeně a liberálně Ulcinj. To by se mu v budoucnu mohlo vyplatit po vstupu Černé Hory do Evropské Unie. Naopak Tuzi a Gusinje působí jako konzervativní a více nacionalistické oblasti.

Ve druhé polovině se práce pokoušela odpovědět na druhou výzkumnou otázku, a to, jak se v průběhu let vyvíjelo zastoupení albánských politických stran v černoohorském parlamentu a vládě? K zodpovězení této otázky přispěly velkou měrou polostrukturované rozhovory, které našly odpovědi na určité dílčí otázky, které by jinak zůstaly nezodpovězené. Analýza statistických dat byla také důležitou součástí této práce a pomohla kvantitativně podložit poznatky získané z rozhovorů. Po vyhlášení nezávislosti v roce 2006 bylo v politickém spektru pět albánských stran, přičemž v parlamentních volbách 2006 a 2009 kandidovaly tři z nich samostatně, a dvě utvořily koalici. V průběhu let začaly strany tvořit koalice více, a ve volbách 2020 a 2023 už kandidovaly pouze dvě koalice, tvořené z pěti, respektive šesti politických stran zastupujících albánskou menšinu. Pouze dvě strany kandidovaly ve všech analyzovaných volbách, a čtyři strany kandidovaly ve čtyřech volbách ze šesti zkoumaných, přičemž to jsou volby od roku 2012 až po poslední konané volby. Z toho vyplývá, že v dnešní době kandidují hlavně tradiční strany, které jsou v koalicích občas doplněny o novější strany.

Albáňští politici v mnoha vládách zastávali post ministra pro lidská a menšinová práva. Po změně vládnoucích poměrů v Černé Hoře, a po sestavení vlády v roce 2022, a pozdějších volbách v roce 2023 se Albánci dočkali značného zlepšení svého zastoupení ve vládě. V současnosti jsou ve vládě tři ministři z albánských stran, a to Fatmir Gjeka jakožto ministr pro lidská a menšinová práva, Marash Dukaj, který je ministrem veřejné správy a Nik Gjelošhaj, který je mimo ministra hospodářského rozvoje zároveň místopředsedou vlády. Albánské strany se v průběhu různých voleb dočkaly různých volebních zisků. Nejvyšší volební zisky měly ve volbách 2006 a 2009, kdy byla vnitropolitická situace klidná a Albánci chtěli více prosazovat své požadavky. Naopak nejnižší zisky měly albánské strany dohromady v letech 2016 a 2020, kdy se řešily důležité otázky dalšího směřování země a docházelo ke změnám vládnoucích poměrů v zemi. Albánci proto volili spíše mainstreamovější černohorské strany, jelikož chtěli mít v tomto ohledu určité slovo. V posledních volbách se zisky albánských stran zvýšily, a pokud v černohorské politice nenastane nějaká významná událost, dá se očekávat, že se jejich zisky budou v následujících letech zvyšovat.

Limitem této práce může být relativně úzký vzorek respondentů, který rozhodně nezahrnuje názory celé černohorské populace na tuto problematiku. Vzhledem ke skutečnosti, že tato práce je prací bakalářskou, tak v ní nelze komplexně zahrnout všechny názory, které o této problematice panují ve společnosti. Zároveň závěry z rozhovorů nelze brát jako skutečnost, jelikož je možné, že se do nich promítly určité subjektivní názory respondentů, které neodráží skutečnou situaci. Předmětem dalšího výzkumu by mohlo být zahrnutí více respondentů z různých sociálních a národnostních vrstev, aby došlo k ucelenějšímu pohledu na zkoumanou problematiku. Možné by bylo i porovnat zastoupení Albánců s jinými menšinovými národnostmi v Černé Hoře, a to hlavně s Bosňáky, ale také například s Chorvaty. Mimo to lze na tento výzkum navázat zkoumáním albánských menšin v jiných státech, a to například v Srbsku či Severní Makedonii, a jejich porovnáním s albánskou menšinou v Černé Hoře.

Seznam literatury

- BEDNAŘÍK, P., KOVAŘÍK, D., MARŠÁLEK, Z., NOSKOVÁ, H. (2020): Menšiny kolem nás. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., Praha.
- BERRY, J. W. (1997): Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology*, 46, 1, 5–34.
- DYMARSKI, M. (2018): Political Situation of Ethnic Minority Groups in Independent Montenegro. *Studia Środkowoeuropejskie i Bałkanistyczne*, 2017, Tom XXVI, 205–219.
- DŽANKIĆ, J. (2012): Montenegro's Minorities in the Tangles of Citizenship, Participation, and Access to Rights.
- GAWRYCH, G. (2006): The Crescent and the Eagle: Ottoman rule, Islam and the Albanians, 1874–1913.
- KUZIO, T. (2002): The myth of the civic state: a critical survey of Hans Kohn's framework for understanding nationalism. *Ethnic and Racial Studies*, 25, 1, 20–39.
- LIKA, I. (2024): Against the Odds: Explaining Mainstream Montenegrin Parties Domination of Bosniak and Albanian Minority Representation in Postcommunist Montenegro. *Nationalities Papers*, 52, 6, 1351–1374.
- REICHEL, J. (2009): Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Grada, Praha.
- ŠÍSTEK, F. (2007): Černá Hora. Libri, Praha.
- ŠÍSTEK, F. (2017): Dějiny Černé Hory. Nakladatelství Lidové noviny, Praha.
- TEJCHMAN, M., PELIKÁN, J., HLADKÝ, L., HAVLÍKOVÁ, L. (1998): Dějiny jihoslovanských zemí. Nakl. Lidové Noviny, Praha.
- VUKIĆEVIĆ, B., ŠTURANOVIĆ, P. (2022): The Ethnopolitical Motivation behind the Formation of New Municipalities in Montenegro. *East European Politics and Societies*, 36, 2, 644–668.
- VUKOVIĆ, I. (2015): Political dynamics of the post-communist Montenegro: one-party show. *Democratization*, 22, 1, 73–91.
- WATERBURY, M. A. (2020): Kin-State Politics: Causes and Consequences. *Nationalities Papers*, 48, 5, 799–808.
- ZEJNULLAHI, V. (2015): Different Aspects about the Position of Albanians in Montenegro. *Mediterranean journal of social sciences*, 6.

Seznam zdrojů

ALBANIAN STUDIES (2014): Brief History, <https://albanianstudies.weebly.com/> (16. 4. 2024).

COUNCIL OF EUROPE (2025): About the Framework Convention for the Protection of National Minorities, <https://www.coe.int/en/web/minorities/at-a-glance#%7B%2279030665%22%3A%5B%5D%7D> (23. 4. 2025).

DELOY, C., FONDATION ROBERT SCHUMAN, LEVY, H. (2009): General Elections in Montenegro 29th March 2009, Fondation Robert Schuman, <https://www.robert-schuman.eu/en/monitor/965-general-elections-in-montenegro-29th-march-2009> (24. 4. 2025)

DELOY, C., FONDATION ROBERT SCHUMAN, LEVY, H. (2012): Milo Djukanovic's coalition wins the general elections in Montenegro, Fondation Robert Schuman, <https://www.robert-schuman.eu/en/monitor/1388-milo-djukanovic-s-coalition-wins-the-general-elections-in-montenegro> (25. 4. 2025).

DELOY, C., FONDATION ROBERT SCHUMAN, LEVY, H. (2012): The leftwing opposition running favourite in the general elections in Lithuania, Fondation Robert Schuman, <https://www.robert-schuman.eu/en/monitor/1387> (25. 4. 2025).

DRŽAVNA IZBORNA KOMISIJA CRNE GORE (2006): Ukupni rezultati izbora za poslanike u Skupštinu Republike Crne Gore (po biračkim mjestima), <https://www.dik.co.me/dik-izbori/za-izbor-poslanika-u-skupstinu-crne-gore/2006> (20. 4. 2025).

DRŽAVNA IZBORNA KOMISIJA CRNE GORE (2009): Ukupni rezultati izbora za poslanike u Skupštinu Crne Gore (po biračkim mjestima), <https://dik.co.me/dik-izbori/za-izbor-poslanika-u-skupstinu-crne-gore/2009> (24. 4. 2025).

DRŽAVNA IZBORNA KOMISIJA CRNE GORE (2012): Ukupni rezultati izbora za poslanike u Skupštinu Crne Gore (po biračkim mjestima), <https://dik.co.me/dik-izbori/za-izbor-poslanika-u-skupstinu-crne-gore/2012> (25. 4. 2025).

DRŽAVNA IZBORNA KOMISIJA CRNE GORE (2016): Ukupni rezultati izbora za poslanike u Skupštinu Crne Gore, <https://dik.co.me/dik-izbori/za-izbor-poslanika-u-skupstinu-crne-gore/2016> (26. 4. 2025).

DRŽAVNA IZBORNA KOMISIJA CRNE GORE (2020): Ukupni rezultati izbora za poslanike u Skupštinu Crne Gore, <https://www.dik.co.me/dik-izbori/za-izbor-poslanika-u-skupstinu-crne-gore/2020> (26. 4. 2025).

DRŽAVNA IZBORNA KOMISIJA CRNE GORE (2023): Ukupni rezultati izbora za poslanike u Skupštinu Crne Gore, <https://www.dik.co.me/dik-izbori/za-izbor-poslanika-u-skupstinu-crne-gore/2023> (26. 4. 2025).

ELECTIONGUIDE (2024): Montenegrin Assembly 2012 General, <https://www.electionguide.org/elections/id/1640/> (21. 4. 2025).

FACEBOOK (2023): Alternativa Shqiptare, https://www.facebook.com/alternativa.shqiptare.9?locale=sq_AL, (22. 4. 2025).

- FACEBOOK (2025): JU OŠ "MARŠAL TITO" - ULCINJ, https://www.facebook.com/profile.php?id=100063153462659&locale=cs_CZ (15. 4. 2025).
- FORCA E RE DEMOKRATIKE (2025): Kryesia e Forcës, <https://forca.me/organizimi/kryesia/> (21. 4. 2025).
- GANIĆ, S. (2020): Albanian coalition: The Democratic Party and DUA are running together in the upcoming elections, Vijesti, <https://en.vijesti.me/amp/448373/the-Albanian-coalition%2C-the-Democratic-Party-and-the-duo-are-participating-in-the-upcoming-elections-together> (22. 4. 2025).
- KOSOVO ONLINE (2023): U Rožajama otvorena obnovljena škola u kojoj se nastava odvija na albanskom jeziku, <https://www.kosovo-online.com/vesti/region/u-rozajama-otvorena-obnovljena-skola-u-kojoj-se-nastava-odvija-na-albanskom-jeziku-13> (15. 4. 2025).
- MAROVIC, J. (2020): Winners and Losers in Montenegro's Earthquake Election, Balkan Insight, <https://balkaninsight.com/2020/09/02/winners-and-losers-in-montenegros-earthquake-election/> (26. 4. 2025).
- MONSTAT (2024): The 2023 Census of Population, Households, and Dwellings - Releases, <https://www.monstat.org/eng/page.php?id=1990&pageid=1758> (15. 4. 2025).
- OCULUS NEWS (2022): Dritan Abazovic, the third Albanian Prime Minister in the Balkans, <https://www.ocnal.com/2022/04/dritan-abazovic-third-albanian-prime.html> (27. 4. 2025).
- OPŠTINA GUSINJE (2018): O Gusinju, <https://opstinagusinje.me/o-gusinju/> (19. 4. 2025).
- OPŠTINA ULCINJ (2025): ŠKOLSKE USTANOVE, <https://www.skolskastatistika.edu.me/> (15. 4. 2025).
- ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE (2020): Montenegro parliamentary elections 2020: OSCE/ODIHR limited election observation mission final report, <https://www.osce.org/odihr/elections/montenegro/473451> (26. 4. 2025).
- REUTERS (2022): Montenegro approves new minority government focused on joining EU, <https://www.reuters.com/world/europe/montenegro-approves-new-minority-government-focused-joining-eu-2022-04-28/> (27. 4. 2025).
- SEROKA, M. (2016): The parliamentary elections in Montenegro, Centre for Eastern Studies (OSW), <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2016-10-19/parliamentary-elections-montenegro> (26. 4. 2025).
- SKUPŠTINA CRNE GORE (2025): Fatmir Gjeka, <https://www.skupstina.me/me/clanovi-parlamenta/fatmir-gjeka> (22. 4. 2025).
- ŠKOLSKA STATISTIKA (2025): ŠKOLSKA STATISTIKA, <https://www.skolskastatistika.edu.me/> (15. 4. 2025).
- TOMOVIC, D. (2015): Montenegro Lags in Employing Minorities, Balkan Insight, <https://balkaninsight.com/2015/02/20/montenegro-lags-on-employing-minorities/> (6. 4. 2025).

TOMOVIC, D. (2016): Montenegro Parliament Set to Oust Speaker, Balkan Insight, <https://balkaninsight.com/2016/02/24/montenegro-s-parliament-to-dismisses-speaker-02-23-2016/> (26. 4. 2025).

TOMOVIC, D. (2017): Montenegro Opposition to Boycott Poll Over ‘Coups’ Claims, Balkna Insight, <https://balkaninsight.com/2017/02/15/montenegro-opposition-to-boycott-polls-over-coup-plot-alligations-02-14-2017/> (26. 4. 2025).

TOMOVIC, D. (2020): Montenegro Opposition Calls for Reconciliation After Claiming Election Win, Balkan Insight, <https://balkaninsight.com/2020/08/31/montenegro-opposition-calls-for-reconciliation-after-claiming-election-win/> (26. 4. 2025).

ZIVKOVIĆ, S. (2023): PARTY SYSTEMS AND GOVERNMENTS OBSERVATORY (2023): The 2023 Montenegrin Parliamentary Election: Expected Outcome, Worrying Trends, Party Systems and Governments Observatory <https://whogoverns.eu/the-2023-montenegrin-parliamentary-election-expected-outcome-worrying-trends/> (27. 4. 2025).

Přílohy

Příloha 1 – Ukázka Rozhovoru 1

What role did the Albanian minority play in the 2006 Montenegro independence referendum?

Respondent 1

Big role.

Respondent 2

They played a big role because all the national minorities in Montenegro were against the Union of Serbia and Montenegro and they were all going minority and want separate political party, but they were in coalition with the biggest political party DPS. That kind of championed the idea of separation of two countries. They were in coalition at that time for the referendum and as part of the ruling majority of the country, so they played a big part together with Bosnians.

Respondent 1

It's especially also that at that time, the Serbia which we were in a Union with, had this war in Kosovo and against Slovenia. So of course they will support that in that sense, we form some sort of alliance against the Pro Serbian influence on the Western Balkans.

What's your view on the involvement of the Albanian minority in Montenegro's political life since the country became independent?

Respondent 1

It's always been a part of government, I think in every government except one when they didn't participate directly as an Albanian party.

Respondent 2

It was the 2020 government. So it was five years ago when the DPS changed, but just to give a bit of a context, before, as we said, they were together always in coalition with DPS. And DPS

ruled for 30 years so they had a steady involvement in the government. But then the DPS was overruled in 2020 and since then I believe there was 2 years of gap.

Respondent 1

Yes, but we had a technical government, actually minority government where the Prime Minister was actually ethnical Albanian, but formerly we didn't have any Albanian party that constituted the government. Now, in this government, we do have albanian parties that are part of the government, as well as we have, I believe, two ministers that are ethnical albanians, and they are from two different albanian parties.

Respondent 2

So even though the DPS is no longer in the ruling position of the country, they are in the opposition, teh new government was formed together with minority parties, including Bosnian party and Albanian party. So we have two ministers - Fatmir Gjeka - the minister of Human and Minority Rights, he has been the minister for the last 2 mandates. And we have Nik Gjeloshaj (minister of Economic Policy and Economic Development), who is from primarily albanian party. If we compare these two, Gjeloshaj's party is mostly on the conservative side. Oh and also Marash Dukaj, so we have three ministers, and Dukaj is minister of Public Administration.

How do you think the state supports Albanian culture and traditions? Is there some aid from the state towards Albanian culture and their traditions?

Respondent 1

Yes. Even when the DPS ruled, we always had the Ministry of Human and Minority Rights with the minister, that is Albanian. So I think that shows the the devotion that the montenegrins have to conserve the albanian culture.

Respondent 2

Or it's it's also could be a reflection of political dependence on the support of the Albanian party, DPS always needed the Albanians, but also the current government also needs minorities and that's why they try to give them positions, so I wouldn't necessarily say that it's a reflection of their idea to preserve and uphold to the albanian rights and cultural heritage, but I feel like it's more a political decision.

Respondent 1

The Constitution of the government of this country also give the equal rights to using their own language. If they want to study in albanian they can.

Respondent 2

But we can say that in general due to the fact that they always have the representative in the government that gives them an advantage to preserve their cultural heritage in a better way than compared maybe to other minorities like Roman or Egyptians who do not have a representative in the parliament, therefore they cannot advocate for their own issues and rights in the same way as Albanians have done for the past 30-40 years.

Respondent 2

So as far as the cultural heritage, they are in a better position to preserve and to kind of fund all their educational and cultural activities that they have in mind. It is good to mention here that we have a fund for minorities, that is a state institution.

How has the position of the Albanian minority changed in the recent years? Did it change somehow? Do Albanians have stable position in Montenegro?

Respondent 2

It has changed. First of all, they've got their own municipality. So Tuzi was before part of Podgorica. Now it's their own municipality from 2018. As we said before, they have more and more representatives in the parliament in the positions of ministers.

Respondent 2

And we can say that in terms of respecting human and minority rights. I think the scheme is getting to towards more acceptance of the Albanian population and there are exact data of ethnic distance. The distance is getting smaller and smaller, against any minority it is decreasing, even towards Romans, Egyptians, who still have the highest ethnic distance.

However I think the relationship between the minorities like Bosniaks and Serbs became much worse, or didn't it?

Respondent 2

In general, ethnic distance is decreasing. But in specific cases it is depending on the political situation.

Respondent 1

Yeah, but I would say that I think that in the last decade, our perception about Albanians here has been changed because Albania opened itself so now we can come and visit Albania because there were a lot of remains from Enver Hodza and the mindset that albanian people still hold, but as part of the modernization of Albania, especially Skhoder, people started going to Skhoder just to visit, to see or to buy things. And also people from Skhoder visit Podgorica and so.

Respondent 2

But if I can add to that, I believe that there is also political reasons. Why two countries became closer and that's the fact that Montenegro's government accepted the independence of Kosovo.

Respondent 1

But eventhough if you go to Albania, they will say that Kosovo Albanians and Albania Albanians are not the same and now we see some form of the polarity between these two, but at that time this kept to prove our relations with the state, but in general speaking as I come from the town where the one third of the population are albanians, even before we didn't go to Skhoder, but in the last decade we do visit it.

Respondent 2

Plus we are getting closer to the EU, Montenegro is considered the front runner, but very near close is Albania and perhaps at some point we might even join the EU together at the same time, so we are more perceived. So even from EU perspective, countries and governments all around the Western Balkan and the EU see us as partners. However Albania is much stronger economically, but I believe that in terms of human and minority rights, we have a lot in common.

Do you know what is the economic situation of the Albanian minority compared to the majority population?

Respondent 1

Regarding the status of employment, if we compare Albanians, Montenegrins, Serbians and Bosnians and Muslims, without comparing the Romans and Egyptians, Albanians are the lowest at the level of employment. But the majority of those that are employed have permanent status of employment.

Respondent 2

But unofficially, because we know personally people from Albanian municipalities, some of which are my close friends, the Albanians do have a higher standard of living. Unfortunately, it's not due to Montenegro's economy, or their employments here, but it is because they do have a huge diaspora and they try to keep in touch and invest in their own families. So when you go to especially Tuzi, you see they have higher standard of living than other Albanian municipalities. And you can see that they are not struggling financially, so that is good, but unfortunately it is not because of what Montenegro's government is doing, it is simply because of their personal family network.

Respondent 1

But if we talk about infrastructure, and these things, it is not as good, because the government doesn't invest in that. Ulcinj remains the most poor municipality at the coastal area, I believe also Gusinje. But in Gusinje people that are Albanian develop something related to tourism. But Ulcinj, that has all the benefits to be the most prosperous city on the coastal area, still remains underdeveloped, but I believe it is especially because of their local authorities.

Respondent 2

So we agree on that the government do not invest in those municipalities, but lucky for some families, they have their own family support.

So Albanians living here are supporting Montenegro's entry to the to the European Union, right?

Respondent 2

Yes, absolutely, they are pro EU all the way. Not just nominally, but the things that they do are pro EU.

And what about some benefits for them? What could the membership in the European Union bring to the Albanians living here?

Respondent 2

I don't think we can extract anything individually for them per se, same as we cannot say that for example Bosnians or Croatians or Romans or Egyptians will benefit from the EU. We will benefit as a country.

Respondent 1

We will benefit as a country and most of them they are having the Montenegrin nationality, citizenship and passport so that case scenario they will also become EU citizens as well as Montenegrins. In that sense, they will benefit just as we are, and maybe benefit if we do regulate implementation of the human rights standards. SO maybe we will get more funds for the minorities. In that sense, we can as a government invest more in the promotion or preservation of the different cultures, and this would also guarantee that all the minorities in Montenegro will have the opportunity to preserve and not to assimilate to the Montenegrins.

What about the political parties of Albanians? What are the main goals of the Albanian political parties that are in the government today or in some local municipalities?

Respondent 1

I'm not sure about the names, but I will talk about few of them. I think we have 3 Albanian parties, Democratic Party – that one is from Albania. Albanian Alternative also, in this party is Nik Gjeloshaj, who is currently a minister of economy in the current government. He was also a mayor of Tuzi, and at that time when he was participating in the elections, his appearances were quite strong and very conservative in my opinion. Similar to the pro Serbian type of ideology. He spoke in Albanian because he wanted to prove a point that he can speak Albanian and how it is legal and something like this. But it was a form of a provocation to the government.

Respondent 2

But I would say that their joint characteristic is that they are pro EU for sure, and their collective goal is simply political – to consume more positions in the government and parliament.

Respondent 1

And then we have Democratic Party, but I am not sure the name of it, where Fatmir Gjecka is the representative of the Albanian coalition. There are several of them, because, you know there are small parties which we would say that were not so conservative in the sense that they wanted to form the coalition with the DPS. Then we also have some public figures that are ethnical Albanians but are not part of any Albanian party, such as some former member from DPS, I am sorry I don't remember the name.

So now I would like to talk about some possible conflicts or discrimination if there is some. Do you register any conflicts between Albanians and Montenegrins? Or among other ethnicities towards Albanians?

Respondent 2

It was not the same 30 years ago and now. But I believe the distance and the relationship between Montenegrins and Albanians is generally good, I would connect that also to the political similarities that they have. Between Serbs and Albanians is a bit of a stronger dispute, in some cases it is even more drastic than that. And Albanians didn't always have a good relationship with Bosnians, if I'm not mistaken.

Respondent 1

It depends. You must understand that their nationality and their national pride is more important than their religion identity, so the majority of the Albanians are Albanian muslims, maybe about 50 % let's say. And then another percent are also catholic but they don't dispute among themselves, because the national identity is higher. So they may appear to have dispute with Bosnian Muslims, if they are for example Albanian Catholics. But in general Albanians do not have religious conflicts in their community.

There was one incident I believe a couple of years ago when we had this football match, where somebody yelled something towards Albanians or Kosovo, I'm not sure, but the match stopped because of it. Since then I don't think we had any disputes with Albanians, only this one. Also when Nik Gjeloshaj was participating in the election for the Tuzi, they waved with Albanian flag, there was then some public opinion that this is not correct, of course it is not correct because no other than Montenegrin flag should be waved. But I know that at that time people

were scared that like Albanians will take over. Just as you have the ideology of the Big Serbia in that sense, you also have the ideology of the Big Albania.

Respondent 2

That's why I believe the the main clash is actually between Serbs and Albanians.

And is there some kind of discrimination towards Albanians in terms of the education or in the public sphere?

Respondent 2

Well since they are mainly learning in the municipalities that have the highest percentage of Albanian citizens, there isn't that much of a discrimination that we can witness. They learn and teach in Albanian language, so it's easier for them. They are within their municipality. But I believe that within the last decades, the level of discrimination when they go beyond their municipalities, is far less than it was before. I don't think that we have any known case of discrimination. For something we can witness on a daily basis, we are not familiar with any discrimination.

Respondent 1

Yes and even all the public information that are given to the all the public in Montenegro, it's also translated to the Albanian language. So they are familiar with everything. So in that sense we do not discriminate. Also we have several TVs that are primarily Albanian, so in that sense they also have the opportunity to listen and watch the news. And I believe on the national television they have their own news in Albanian language. And besides that we keep the opportunity to the other Albanian televisions to be recorded in Montenegro. Maybe on a personal level, some Albanian would feel that they are discriminated, but I would not say that because even if they do, we cannot know that from our position, no known official cases as far as we can tell.

Do you know what are some main differences between Tuzi, Ulcinj and Gusinje in terms of the Albanian minority?

Respondent 1

There is the difference between the tribes, because the Tuzi it's the central part and it's against the mountain and this part of the Albanians are called Malesori or Malesi and they are part of the Ilyrian tribe Malesia, and they are primarily catholics and the catholic church in Tuzi has the biggest influence I would say.

But in Ulcinj, primarily they are Muslims. And also in Bar, where you have maybe one of the third of Albanians and most of them are Catholics, which are also Malesori and Malesi and in that sense, the Catholic church also plays a big role in Bar. In Bar you also have a Caritas and Don Bosco which are the Catholic organisations which do the most of the funding and help for the Albanians in Bar. And they help also in the field of education so that many Albanian Catholics can go to the Italy or other Catholic countries to study. And in Gusinje it is some other Albanian tribe.

Respondent 2

Two more points. First, in Tuzi, they have a religious school, called Madresa, but that is for the Muslims. It is located between Podgorica and Tuzi. And my second point would be that there are probably large economical differences between Gusinje, Ulcinj and Tuzi. Gusinje being part of the north of Montenegro, which is one of the poorest municipalities. The same I already mentioned for the Ulcinj, even though it's on the coastal area, it is very underdeveloped, and Tuzi has a better standard compared to these two municipalities.

Respondent 1

But about cultural differences, I would say the traditional values of the Albania are mostly preserved in Gusinje because of that majority of the people had immigrated to live in USA or other countries, but they do return and marry Albanians from Gusinje and you can see their manifestation and the traditional wedding dresses, that every year on the fair they come and pick girls. And also there is similar tradition to the wedding where parents basically sell the girls to the groom, it is also still preserved in Tuzi, but I cannot say the same about Ulcinj. I don't know why is that.

Respondent 2

But you can see that the tradition relies heavily on religion, so they're so connected they cannot be divided. Every traditionalism that the Albanian minority have, was actually born within the arms of the religion.

About the education, is the education in Albanian language ensured from primary to the university level and where?

Respondent 2

In Tuzi for sure, they have education in primary and secondary school in Albanian language. Ulcinj is Albanian too. I believe in Gusinje it is only in Montenegrin language. But I know that the kids who are learning in Albanian language exclusively have issues transferring to the higher education. It is a bit of a troubled transition for them because they know Montenegrin less, even though they learn it in schools.

So on the university level, there is no study programme in Albanian language?

Respondent 2

No, only in Montenegrin. But you must also understand that majority of these people that are studying in Ulcinj or Tuzi go study to Albania on the university.

What are the relationships between Albanians here and Albanians in Albania and Kosovo? Do they have good relationships, do they somehow support themselves?

Respondent 1

I mean as far as I'm familiar, whenever I go to Albania and when I speak with Albanians, I went to one seminar, it was something about terrorism and crimes. The participants were also from Kosovo and from Tirana, the seminar was held in Tirana and all the time these Albanians from Tirana wanted to separate themselves from the Albanians from Kosovo, because I believe that maybe they have differences in the culture. They see them as less Albanian. Eventhough the idea of Great Albania exists, I do not feel like they feel connected that much as they are part of the same nationality, same country.

Respondent 1

I also think that they have a differences in the language, like dialectic language. And I know they do not understand each other very well with Kosovo Albanians.

So Albania and Kosovo do not have much influence in Montenegro?

Respondent 2

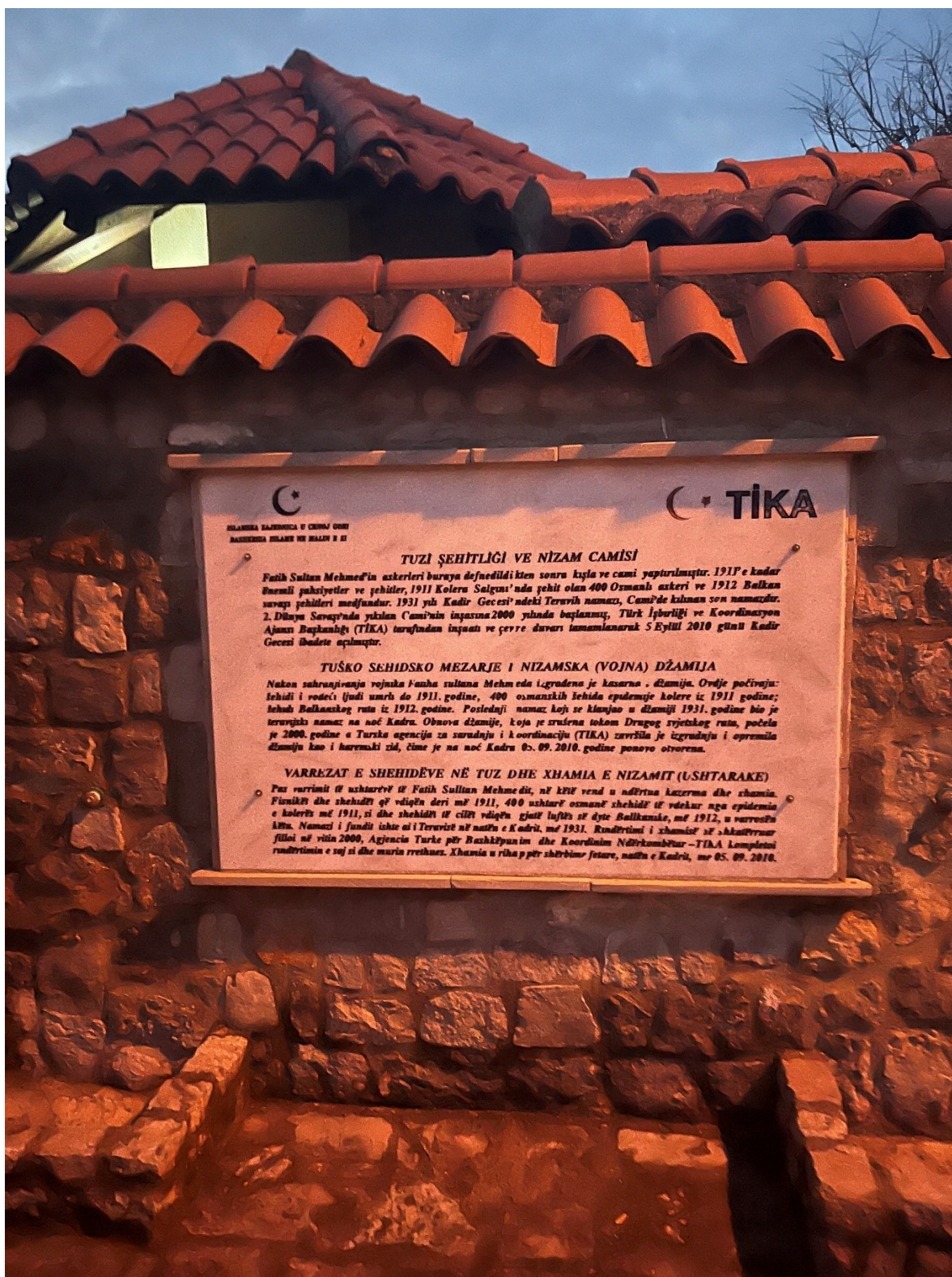
It depends on the moment, what is going on within the countries. Before, it was a touchy situation when Kosovo was going through the independence thing, but the political parties took over that side and supported the independence which brought us closer to Albania.

At the moment we do have a conflict on a medium scale but it can go on a larger scale between the representative of parliamentary majority that comes from pro Serbian radical Party and some Albanian parties. So there is a potential for a higher conflict. Not the conflict like war, but between political representatives. But it is not a conflict between minorities or ethnicities in Montenegro.

Respondent 1

And the situation with Kosovo, even though we accepted the independence, of course, but still people in Montenegro are writing that the Kosovo is part of the Serbia in that sense. But overall, in general relations are good. We will see how the radicals point of view will grow throughout the world.

Příloha 2 – Obrázek 1

Obrázek 1 - Informační tabule u mešity v Tuzi v turečtině, černohorštině a albánštině

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 3 – Obrázek 2

Obrázek 2 - Kancelář politické strany UDSH v Ulcinju s albánskou vlajkou a vlajkou strany

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 4 – Obrázek 3

Obrázek 3 - Cedula s názvem ulice v černohorštině a albánštině v Ulcinju

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 5 – Obrázek 4

Obrázek 4 - Informační cedule s popisy v černohorštině, albánštině a angličtině v Ulcinju

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 6 – Obrázek 5

Obrázek 5 - Vlajky Černé Hory, města Ulcinj a Albánie v Ulcinju

Zdroj: vlastní zpracování